

KUNSTHØGSKOLEN I BERGEN

Programmering og funksjonsanalyse utført av LPO arkitektur & design as for Statsbygg, Oslo januar 2004

STATSBYGG

LPO arkitektur &
design as

KUNSTHØGSKOLEN
I BERGEN

Forsidefoto: Utsikt fra tomten
for den nye kunsthøgskolen
mot Store Lungegårdsvann og
Bergen sentrum.

Innhold

1 INNLEDNING

1.0 Forord	7
1.1 Deltagere i arbeidet	8
1.2 Bakgrunnsmateriale	8
1.3 Sammendrag	9
1.4 Videre prosess	10

2 PROGRAMFORUTSETNINGER OG FUNKSJONSKRAV

2.0 Generelt	13
2.1 Faglig virksomhet og organisering	13
2.2 Programforutsetninger	14
2.3 Funksjonskrav	14
2.4 Reguleringsmessige forutsetninger.....	19
2.5 Brutto-/nettoarealer.....	20

3 ROM OG AREALER

3.0 Helhet og arealsammendrag	23
3.1 Rom mot offentlighet	24
3.2 Administrasjon og faglig ledelse	30
3.3/ Rom for generell undervisning, 4/5 prosjekter, studentarbeidsplasser og arbeidsplasser faglig ansatte.....	32
3.6 Verksteder	38
3.7 Velferdsrom	54
3.8 Andre driftsrom	56
3.9 Utearealer	58

1 Innledning

- 1.0 FORORD
- 1.1 DELTAGERE
- 1.2 BAKGRUNNSMATERIALE
- 1.3 SAMMENDRAG
- 1.4 VIDERE PROSESS

Fra "Luftige objekter", felles-
faglig prosjekt, KHiB oktober
2003

1.0 FORORD

Kunsthøgskolen i Bergen (KHIB) er i dag spredt mellom to studiesteder i 6 bygninger, og disponerer et samlet bruttoareal på ca. 14.600 m². Kunsthøgskolen skal samles i et nytt anlegg ved Store Lungegårdsvann. I den forbindelse har Undervisnings- og forskningsdepartementet bedt om et funksjons- og romprogram som grunnlag for videre planlegging av den nye kunsthøgskolen. Arbeidet er utført i to perioder for Statsbygg av LPO arkitektur & design as i samarbeid med en brukergruppe nedsatt av kunsthøgskolen.

Prosjektet kan utføres innenfor den gitte arealrammen på 17.500 m² brutto. Arealrammen for arbeidet har vært stram, men et omfattende samarbeid med brukergruppen har resultert i et romprogram som på en tilfredsstillende måte ivaretar funksjonene i det nye anlegget. Eventuelle nye funksjoner og større antall brukere vil medføre behov for senere utvidelser som bør tas hensyn til på tomten allerede ved den forestående utbyggingen.

Arbeidet har tatt utgangspunkt i tematisk gruppering av funksjoner som i minst mulig grad er bundet opp i dagens organisatoriske struktur, og hvor fleksibilitet, generalitet og faglig synergieffekt er tillagt stor vekt. Dette er ikke minst gjort for å åpne opp for endringer i framtida. Kunsthøgskolens organisasjon og fagområdestruktur vil endre seg, kunst og design vil endre seg, og verktøyet for å skape denne kunsten vil endre seg.

Romprogrammet er satt opp med utgangspunkt i netto funksjonsareal. Disse nettoarealene er veiledende minimumsmål for det forestående prosjekteringsarbeidet. I den forestående arkitekt-konkurransen bør det stilles store krav til arealøkonomiske løsninger for at kunsthøgskolen skal få størst mulig nytte av arealene innenfor den gitte brutto arealrammen. En strategi for det videre arbeidet bør være å finne arealeffektive løsninger for alle "stive" rom med lav generalitet (verkstedene etc.) for å skape størst mulig areal for øvrige romgrupper, generelle arbeidsplasser, prosjektrum etc.

LPO arkitektur & design as, januar 2004

1.1 DELTAGERE I ARBEIDET

Prosjektansvarlig:

Statsbygg v/Astrid Reikvam og Per Aksel Larsen

Konsulent:

LPO arkitektur & design as

v/sivilarkitektene MNAL Pål Henry Engh og Anne Dragsund

Brukergruppe:

Høgskoledirektør: Johan A. Haarberg

Rektor: Nina Malterud

Prorektor: Per Aarvik

Dekan, avd. for design: Einar Wiig

Dekan, Avdeling for kunstakademiet: Paula Crabtree

Dekan, Avdeling for spesialisert kunst: Per Kvist

Studiesjef: Ingjald Selland

Økonomisjef: Øivind Skaar

Personalsjef: Rune Vaage

Professor: Rolf Hermansen (for arbeidstaker-organisasjonene)

Det er avholdt en rekke møter mellom Statsbygg, LPO arkitektur & design as og brukergruppen.

Foruten brukergruppen har også representanter for øvrige ansatte kommet med innspill til arbeidet.

I den første fasen deltok også fhv. rektor Klaus Jung i arbeidet.

1.2 BAKGRUNNSMATERIALE

Arbeidet med programmering og funksjonsanalyse har foruten avholdte møter, befaringer i dagens lokaler og seminarer, tatt utgangspunkt i følgende bakgrunnsmateriale:

- Bestillingsbrev fra Statsbygg 25.09.03 med utgangspunkt i opprinnelig avtale november 2001.
- Kunsthøgskolen i Bergen. Funksjonsanalyse mars 2001.

1.3 SAMMENDRAG

Kunsthøgskolen i Bergen er programmert ut i fra en tematisk tilnærming for gruppering av funksjoner som i minst mulig grad er bundet opp i dagens organisatoriske struktur. Programmeringens mål har vært å definere arealer som er formålstjenlige og fleksible i bruk, men heller ikke større enn nødvendig. Samtidig skal lovpålagte oppgaver, samfunnets behov, profesjonenes utvikling og kunstneriske uttrykk i endring, endrede formater og behov for eksperimentering være ivaretatt. Arealenes generalitet er tillagt stor vekt. Romprogrammet, og organiseringen av det, vil både kunne ivareta organisering av studietilbud og avdelinger slik kunsthøgskolen kjenner den i dag, og vil kunne ivareta framtidige endringer både i forhold til organisasjon, nye kunstuttrykk og nye fagdisipliner.

Programmet er ivaretatt innenfor den pålagte ramme på 17.500 m² brutto. Alle rom er regnet ut fra et netto minstemål og tillagt 17% for generelle driftsrom og multiplisert med en brutto-/ nettofaktor på 1.6. Den videre prosjektering er forutsatt utført på en måte som ivaretar store krav til arealeffektivitet slik at det samlede bruttoareal i størst mulig grad kommer institusjonen og dens aktiviteter til gode.

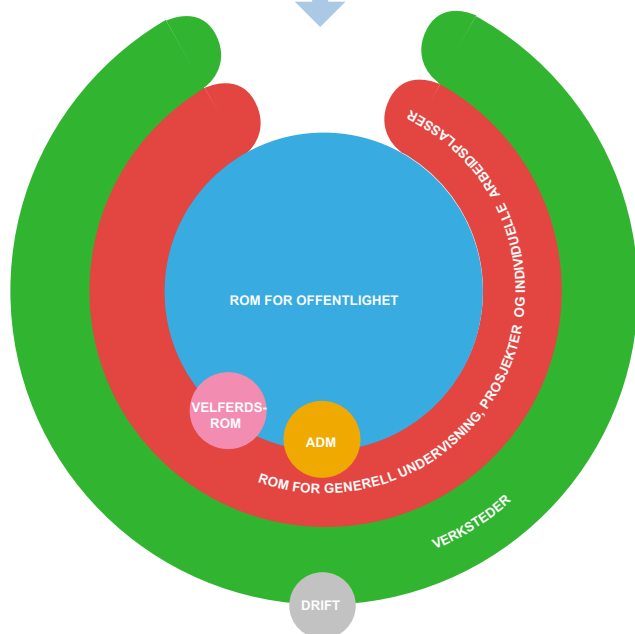
Programmet er inndelt i følgende romgrupper:

- 1. Rom mot offentlighet; galleri, auditorium, bibliotek og kantine.
- 2. Administrasjon og faglig ledelse
- 3. Prosjekt-, gruppe- og generelle undervisningsrom
- 4. Studentarbeidsplasser
- 5. Arbeidsplasser faglig ansatte
- 6. Verksteder.
- 7. Velferdsrom
- 8. Andre driftsrom

I tillegg kommer utomhusarealer.

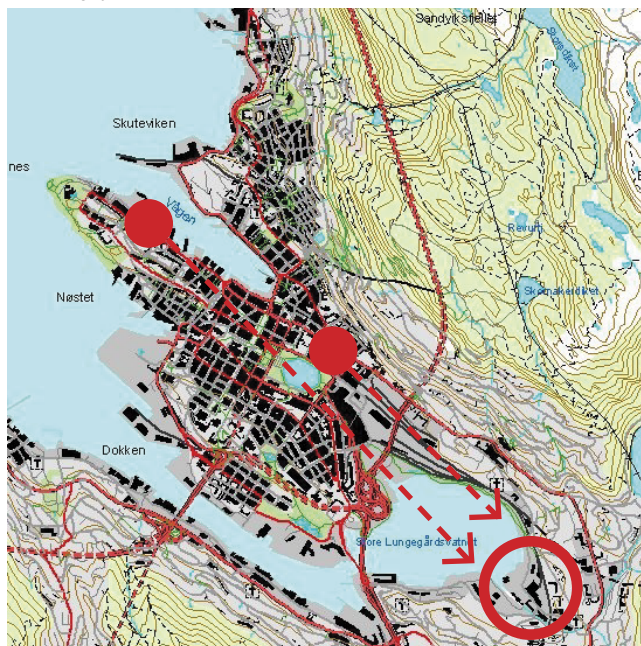
"Kunsthøgskolen skal være en sentral arena for kunstnerisk og designfaglig utvikling som bidrar til en kritisk offentlighet omkring kunst, design og estetiske verdier", heter det bl.a. i KHiB's nye studieplan. Kunsthøgskolens samfunnsrolle og formidlingsarbeid er tillagt stor vekt. Den nye beliggenheten gir et godt grunnlag for dette. Dette fører til at det i romprogrammet er lagt tilrette for utstillinger og offentlige visninger, seminarer, konferanser og andre åpne faglige arrangementer. Det er også tilrettelagt

BERGEN

Overordnet flytdiagram
hele kunsthøgskolen

Nåværende og ny
lokalisering nye KHiB

1.3 SAMMENDRAG

for at utvikling av nye, eksperimentelle former for formidling skal styrkes, både som pedagogisk element i studiene og for å følge opp institusjonens generelle formidlingsoppgaver.

Administrasjon og faglig ledelse skal ligge sentralt i anlegget.

Prosjekt- og grupperom skal ha en generell karakter med identiske funksjonskrav tilsvarende rom for individuelle arbeidsplasser for studenter og faglig ansatte, slik at rommene over tid kan brukes om hverandre. I tillegg kommer enkelte rom for spesiell bruk, teoriundervisning etc. Studie- og arbeidsplasser ved en kunsthøgskole skiller seg vesentlig fra studieplasser innen teoretiske fag. Bl.a. er behovet stort for rom med spesialisert innredning kombinert med høy grad av generalitet og rom som tillater konsentrert individuelt arbeid. Noen rom må kunne stilles til rådighet for tidsbegrensede prosjekter, mens andre må legges til rette for langsiktig planlegging og utvikling. Individuelle arbeidsplasser i form av atelierer og prosjektrum med spesielle krav til veggplass, takhøyde og lysforhold, danner en hovedpart av arealet. Kunsthøgskolen i Bergen har de siste årene økt sin satsing på kunstnerisk/designfaglig utviklingsarbeid, FOU. Dette medfører at det faglige personalet må ha arbeidsplasser som gir rom for dette. For institusjonens utvikling er det av stor betydning at både FOU-virksomhet og undervisning tydelig synliggjøres i huset og gir mulighet for interaksjon.

Verkstedene danner en annen hovedpart av arealet. Disse skal bygges spesielt for nærmere angitt bruk og må være av høy profesjonell kvalitet og samtidig lett tilgjengelig for studenter og faglige ansatte.

I tillegg kommer rom for sosiale aktiviteter, velferd og avlastning, samt nødvendige rom for drift av

Et slikt program bør stille realistiske krav og være mest mulig arealeffektivt. Samtidig skal det videreutvikles program og invitasjon til en arkitektkonkurranse som antas avholdt i siste halvår 2004. Arkitektkonkurransen forventes å gi gode svar på oppgaven med høye krav til funksjonalitet og arkitektur. Dialogen med brukerne om det endelige resultatet forutsettes å fortsette både gjennom arkitektkonkurransen og den videre prosjekteringsprosessen.

Kunsthøgskolens tomt ved Store Lungegårdsvann må omreguleres. Dette arbeidet antas å starte primo 2004 og være avsluttet primo 2006, og med mulig byggestart i første halvår 2007. I reguleringsfasen skal det arbeides for å kunne klargjøre tomten for nybygg. Det må trolig utarbeides en konsekvensutredning for tiltaket.

Innflytting forutsettes å skje i løpet av 2008 da leiekontrakten for eksisterende lokaler går ut 31.12. 2008.

1.4 VIDERE PROSESS

Dette programmeringsarbeidet anbefales lagt til grunn for det videre arbeidet med Kunsthøgskolen i Bergen.

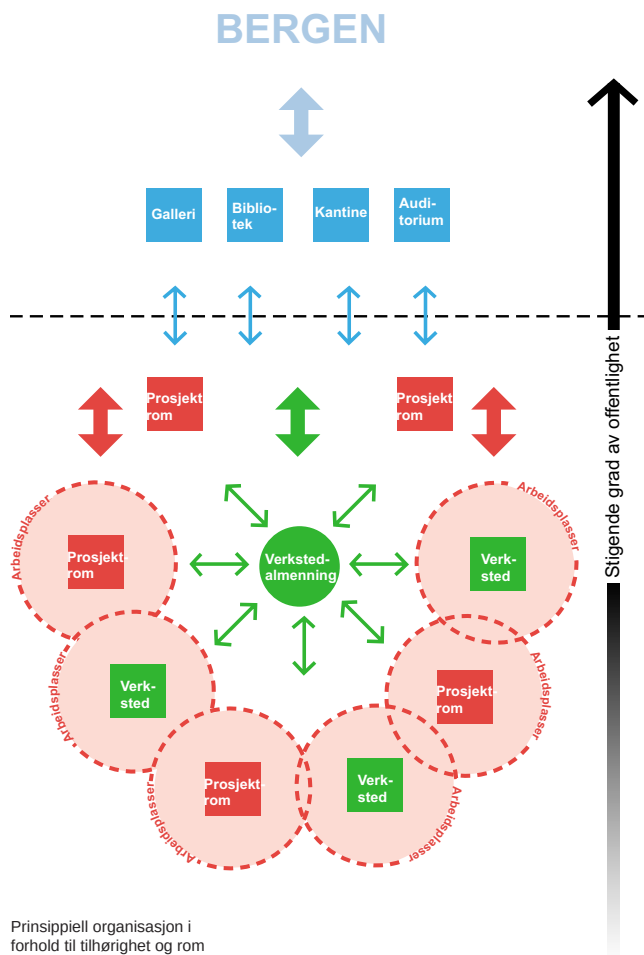
På bakgrunn av denne rapporten skal det utvikles et byggeprogram som avklarer særskilte tekniske krav bl. a. knyttet til elektro, ventilasjon og klima, lyd og akustikk, brann og dimensjonering av tekniske rom etc.

2 Programforutsetninger og funksjonskrav

- 2.0 Generelt
- 2.1 Faglig virksomhet og organisering
- 2.2 Programforutsetninger
- 2.3 Funksjonskrav
- 2.4 Reguleringsmessige forutsetninger
- 2.5 Bruto-/nettoarealer

Treverksted, dagens situasjon
KHIB

Funksjonalitet for fremtiden

"Undervisningsprogram og arkitektur må tilrettelegge for en faglig debatt på tvers av faggrensene og ta sikte på å inkludere hele det kunstneriske og designmessige miljøet ved institusjonen. Den fremtidig bygningsmasse må kunne gi rom for faglig nyorientering, organisatorisk omstilling og praktisk reorganisering. Det er derfor ikke den nåværende avdelingsstrukturen som er lagt til grunn for planleggingen: Det som ligger fast er et antall faglige fellesskap som kan organiseres enten rundt et verksted eller et konsept (et idémessig faglig fellesskap), som romplanmessig kommer til uttrykk gjennom et seminarrom eller et prosjektareal. Studentenes og de faglige ansattes arbeidsplasser skal kunne organiseres rundt slike enheter. Antall arbeidsplasser knyttet til den enkelte enhet vil variere over tid, og det vil trolig også det faglige fokus som er knyttet til den enkelte enhet."

2.0 GENERELT

Til grunn for programmeringen er lagt Kunsthøgskolens mål for faglig virksomhet og organisering, programforutsetninger bestemt av antall brukere, øvrige krav som stilles til institusjonens ulike funksjoner, samt reguleringsmessige forutsetninger. Alle funksjoner er oppgitt i forhold til et netto arealbehov. For å avregne dette i forhold til den gitte bruttorammen er benyttet en tradisjonell modell i forhold til Statsbyggs erfaringer og tidligere praksis.

2.1 FAGLIG VIRKSOMHET OG ORGANISERING

I henhold til institusjonens målsettinger skal Kunsthøgskolen i Bergen:

- Tilby den høyeste utdanning i Norge på feltene kunst og design.
- Gi slik utdanning basert på det fremste innen kunstnerisk utviklingsarbeid, forskning og erfaringskunnskap.
- Drive kunst- og designfaglig utviklingsarbeid og forskning.
- Formidle kunnskap om virksomheten, utbre forståelse for kunst og design og være aktiv i debatten om hvilken rolle kunst og design spiller i dagens og fremtidens samfunn.
- Gi eller organisere tilbud om etterutdanning på sitt fagområde.

Studiene ved Kunsthøgskolen i Bergen skal forberede for aktiv og profesjonell deltakelse innen kunst og design.

Kunsthøgskolen skal være attraktiv både for de beste studentene og de beste kunstnere (som lærer/professor). En kunstnerisk debatt hvor flest mulige studenter, lærere, gjester og forelesere tar del, må sees som grunnlag for en relevant utdanning innen det kunstneriske feltet i dag. Fagenes betingelser og innflytelse må kontinuerlig revurderes. Individualitet og identitet styrkes gjennom slik debatt og skal forberede for virksomhet i et mangfoldig kulturelt nettverk, slik vårt internasjonale samliv krever.

2.2 PROGRAMFORUTSETNINGER

Romprogrammet er laget på bakgrunn av følgende definerte antall av studenter og ansatte:

Antall studenter inkl. hospitanter og utvekslingsstudenter	300
Antall faglige ansatte inkl. stipendiater og verksmestere	77
Antall ansatte bibliotek	3-5
Antall ansatte administrasjon inkl. faglig ledelse	37
Antall ansatte generell drift KHiB/Statsbygg A)	4

A) Antall ansatte kantine ikke medregnet

2.3 FUNKSJONSKRAV

Arkitektur

I planleggingen av en ny arkitektur for Kunsthøgskolen i Bergen må det først og fremst tas hensyn til institusjonens komplekse struktur. Kravene om fleksibilitet, funksjonalitet, åpenhet innad og offentlighet utad skal legges til grunn.

Samtidig må nettopp en kunsthøgskole gi rom for kreativ nytenkning og særegen arkitektur. Som signalbygg skal den fremtidige Kunsthøgskolen i Bergen gi et særpreget bidrag til bybildet i Bergen og markere institusjonens posisjon i byen og regionen. Utformingen skal representere arkitektur på linje med det fremste på nasjonalt og internasjonalt plan, og vekke estetisk oppmerksomhet som kan gjenspeile institusjonens faglige ansvarsområde, samtidig som funksjonalitet, enkel tilgjengelighet og interiør blir ivare tatt på en forbillig måte.

Generalitet for fleksibilitet

Kunstudanningen har vært i stadig endring over de siste tyve årene. Dette har ført til nyorientering av teoretiske posisjoner, endring i praktiske tilnærningsformer og i betydning av – og omfanget av/behovet for – forskjellige verkstedsfunksjoner og andre undervisningsfasiliteter. Endringene har i noen tilfeller vært av radikal betydning og hatt innflytelse på bruken og innretningen av lokalene. Tilsvarende endringer må forventes i årene fremover. Dette gjelder

også i anslag av antall studenter som i fremtiden vil knytte seg opp mot de forskjellige studietilbudene, og økt virksomhet med hensyn til etterutdanningstilbud.

En kunsthøgskole vil i stor grad være i en fortløpende arealmessig endringsprosess. Dette stiller store krav til å legge til rette for fremtidige endringer og utvidelser. En slik fleksibilitet kan først og fremst ivaretas ved at stor generalitet legges til grunn for utformingen av bygningens ulike rom. Generalitet betyr at bygningens rom er av størrelse og med utforming og utstyr som kan passe for flere funksjoner. Det må legges vekt på at det innarbeides rom av noe ulik størrelse, men som innehar en generell brukbarhet og med et utstyr som gjør at de er egnet for ulike bruksområder.

I verksteder og arbeidsarealer kreves et større omfang av elektriske installasjoner, trykkluft, avløp, ventilasjonsanlegg m.m. enn det som er vanlig i høgskolebygg for andre fagområder. Anleggene må ha nok kapasitet og en fleksibel struktur, med rommelig dimensjonerte og fornuftig plasserte horisontale og vertikale traseer for føring av slike installasjoner som tillater endringer. Ved å legge frem føringsveier for tekniske anlegg i et nettverk i bygningen, vil man lettere kunne endre bruken.

Søylefrihet vil være viktig der det er mulig, samtidig som dekkene må kunne tåle relativt store laster. I en del verkstedsfunksjoner m.m. hvor det skal fremføres kabler til el. punkter ute i lokalet og andre tilsvarende situasjoner – som f. eks. sponavsug fra maskiner i treverksteder og metallverksteder – vil føringer under gulvet til uttak ute på gulvflaten være å foretrekke fremfor kanaler ned fra himlingen. Det må avsettes god plass for fremtidige informasjonsteknologiske løsninger.

Offentlighet og samfunnskommunikasjon

Kunsthøgskolen i Bergen skal bidra til en kritisk offentlighet omkring kunst, design og estetiske verdier. Kunsthøgskolen skal skape møtesteder og kontaktflater mellom viktige samfunnsaktører og institusjonens kompetanseområder.

Kunsthøgskolen ønsker derfor i årene fremover å legge stor vekt på formidling, offentlighet og samfunnskontakt. Dette skal bl. a. ivaretas gjennom at fire arealfunksjoner i bygget tilrettelegges som sentrale bygningselementer med lett tilgjengelighet for offentligheten:

Kunsthøgskolen legger stor vekt på formidling, offentlighet og samfunnskontakt. Dette ivaretas bl.a gjennom en rekke bokutgivelser. Over "Brennpunkt- Keramikk 1950-2000".

2.3 FUNKSJONSKRAV

- Galleri
- Auditorium
- Bibliotek
- Kantine

Intern åpenhet

Kunsthøgskolen ønsker å legge stor vekt på faglig synergieffekt, ved å stimulere den kunstfaglige og designfaglige debatten på tvers av institusjonen. Samtidig skal det legges vekt på at studentene – parallelt med god anledning til fordypning og spesialisering – skal kunne gjøre bruk av de samlede ressurser som institusjonen rår over, både i form av utstyr, verksteder og personell. Dette tilsier arkitektoniske løsninger som stimulerer slike kontakter på tvers av faggrenser og som legger til rette for både almen og mer spesialisert bruk av verkstedsfunksjoner og andre fellesfasiliteter.

Intern kommunikasjon, transport og tilgjengelighet, adgangskontroll

Foruten rømningsveier og tilgjengelighet til eventuelle interne uterom, og direkte adkomst til spesielle funksjoner, skal skoleanlegget i prinsippet tilby to innganger.

- Hovedinngang med resepsjon som kan betjene alle typer henvendelser hvor det kan opprettholdes nødvendig adgangskontroll, men samtidig ikke være til hinder for den grad av åpenhet/offentlighet som er ønskelig.
- Økonomiinngang for levering og henting av alle typer varer, avfall osv. Økonomiinngangen skal være via en skjermet økonomigård som er lett tilgjengelig for mange typer biler. Denne inngangen og eventuelt andre innganger for studenter eller ansatte, må kunne kontrolleres uten spesiell bemanning: Port-telefon med video.

Kunsthøgskolen med omkringliggende areal må utformes slik at det kan brukes av alle mennesker i så stor utstrekning som mulig, uten behov for spesiell tilpassing og utforming. Uansett funksjonshemning skal begrepet "design for alle" gjelde utforming av det nye anlegget.

For institusjonens brukere skal det være enkle forbindelser til alle relevante arealer. Alle transportsoner, døråpninger og heiser må være tilpasset bruk av rullestoler og pallegjekk. Heiser må tilpasses spesielle innvendige mål, samt krav til nyttelast. Det bør være umiddelbar tilgang på

2.3 FUNKSJONSKRAV

heis fra sentrallager til alle rom som har behov for inn- og utlevering av varer. Det er viktig å ivareta tilstrekkelig høyde og bredde på transportveier mellom økonomiinnngang, lager, verksteder, prosjektrum og arbeidsplasser, verksteder og alle andre rom der arbeider i storformater, installasjoner og større varer forventes å skulle fraktes enkelt inn/ut. Terskler må tilrettelegges for dette og evt. unngås der det er mulig.

I Kunsthøgskolen skal ivaretas adgangskontroll som i prinsippet skiller mellom blå sone (rom mot offentlighet) og resten av institusjonen i forhold til ferdsel for besøkende.

Kunsthøgskolen forutsettes å ivareta et hensiktsmessig låssystem basert på nøkkelkort.

Fri høyde

For romsoner og kommunikasjonsarealer gjelder forskriftenes krav til fri høyde. For de fleste rom knyttet til kunstneriske aktiviteter er det krav til ekstra stor høyde. Dette er angitt særskilt i romskjemaene kapittel 3.

Dagslys

Gjeldende forskrifter legges til grunn for krav til dagslys. Bl.a. skal alle faste arbeidsplasser ha dagslys. For de fleste faglige aktiviteter stilles det særskilt krav til mengde og kvalitet på dagslys i de ulike arbeidsrom. Slikt dagslys vil bli best ivaretatt gjennom overlys og lysinnslipp fra sektoren nordvest – nord – nordøst. Bygningens orientering, omkringliggende landskap og byggverk i omgivelsene innvirker sterkt på dagslyskvaliteten. Ved fasadeorienteringer mot sør og vest må det skjermes utvendig for å unngå uønsket sollys inn i lokalene.

Krav til dagslys på arbeidsplassen begrenser også romdybde. Det bør tas sikte på lysåpninger på ca 1/5 av gulvarealet, og i arbeidsrom med krav til dagslys og med lysinnslipp fra kun en side, bør ikke avstanden fra arbeidssted til vindusvegg være mer enn ca 7 m. Dette kan gi føringer for bredden av bygningskroppen. I toppetasjer bør det etableres overlys. Kravet til ekstra dagslys omfatter arbeidsplassene for studenter; seminarrom, grupperom og prosjektrum, deler av verkstedsarealene, deler av rommene mot offentlighet og de aller fleste arbeidsplassene for fagpersonalet.

Rom som skal ha dagslys er angitt særskilt i romskjema kapittel 3.

Dagslyskontroll

Enkelte funksjoner krever kontrollerte lysforhold uten dagslys, enten av permanent eller midlertidig karakter. Slike rom er angitt særskilt i kapittel 3.

Kunstlys

Det stilles krav til et fleksibelt system for kunstig belysning inne i arbeidslokalene. Det må være lett å styre lyset individuelt. Det må også være enkelt å bytte eller sette inn nye lyskilder.

Det skal være allmennbelysning som gir en belysning på 750 lux på arbeidsplanet, men med mulighet til å justere dette opp til 1500 lux i spesielle situasjoner. Fargegjengingsindeksen skal være over 85.

Overflater

Større veggflater er verdifulle arbeidsflater som studentene arbeider mot. Vegger skal kunne males på, males over og tillate spikring, oppheng av kunst etc. Ved planlegging av bygningen skal det legges vekt på å oppnå slike veggflater med bæreevne og som er fri for installasjoner, døråpninger, og lignende i alle rom for faglig virksomhet, arbeidsplasser, i galleri, prosjektrum m.m.

Gulvbelegg og himlinger må tilpasses funksjon og et rasjonelt vedlikehold.

Vann og avløp

For verksteds- og undervisningsvirksomhet er det nødvendig med opplegg og tilgang til vann ut over tradisjonelle våtrom som toaletter og dusjanlegg, renholdsrom osv. Dette er anmerket på romskjema. På samme måte vil det være et krav til alle rom hvor kunst oppbevares, bokmagasiner etc., at føringen for vann og avløp ikke føres gjennom disse romsonene, slik at gjenstandene på noen måte kan bli skadet ved eventuelle lekkasjer.

Elektro

Kunsthøgskolen har mange installasjoner som setter større krav til strømløse enn det som er normalt. Dette gjelder en rekke verksteder med maskiner som krever 3-fase, flere studioer som stiller krav om

2.3 FUNKSJONSKRAV

store lysmengder og en generell mulighet for å kunne etablere inntil 1.500 lux på de faglige arbeidsplassene. Inntak og kabelføring må disponeres for dette. Rom med særskilte krav til elektro er angitt i romskjema kapittel 3.

Data / nettverk

Bruken av data endrer seg hurtig og stadig flere fagområder tar i bruk data som arbeidsredskap. Det må legges til rette for at data kan tas i bruk innen alle områder og funksjoner, både for individuelt arbeid på egen arbeidsplass og for felles nytte i alle øvrige rom.

Det skal tilrettelegges datanettverk til alle relevante rom (også arkiver og magasiner. Et slikt nettverk antas å være trådløst. Det må monteres felles antenneanlegg for radio/fjernsyn.)

Lyd/akustikk

Gjeldende forskrifter og standarder setter krav til både lydisolasjon og akustikk for romsoner der personer skal arbeide, og romsoner som er offentlig tilgjengelige. Kunsthøgskolen vil dessuten inneholde undervisningsrom og verksteder der det stilles helt spesielle krav til lydisolasjon og akustikk. Lang etterklangstid og dårlige akustiske forhold i arbeidslokalene grunnet harde overflater må motvirkes gjennom bruk av lyddempende og lydabsorberende tiltak for å oppnå et akseptabelt miljø.

Flere av verkstedsfunksjonene genererer støy/vibrasjoner som lett kan forplante seg gjennom bygningskonstruksjonene til andre rom. Det bør derfor legges vekt på plassere slike verksteder på grunnplanet og med lydisolasjon mot andre rom.

Tilsvarende bør de lokalene som er mest utsatt for kvalitetsforringelse som følge av støy og vibrasjonsforplantninger (opptaksstudio for video og foto, samt auditorium og enkelte seminarrom) vurderes plassert på grunnplanet og med avstand til støykildene.

Rom med særskilte krav til lyd/akustikk er angitt i kapittel 3.

Nyttelast

For enkelte rom stilles særskilte krav til nyttelast på grunn av tyngde på materialer etc. som skal lagres og maskineri. Slike rom er angitt særskilt i kapittel 3.

Trykkluft

Det må etableres felles trykkluftanlegg for bygningen til drift av diverse håndverktøy, maskiner, til sandblåsekabinett, lakkverksted m.m. Rom hvor trykkluft er nødvendig, er angitt særskilt i kapittel 3.

Klima

Det er viktig for en rasjonell og sikker drift at alle deler av skolen, inkludert administrative arealer, er bundet sammen bygningsmessig og klimatisert på en hensiktsmessig måte.

Krav til klima og luftforhold er bestemt av gjeldende forskrifter og standarder for bygg der mennesker oppholder seg og arbeider.

For de fleste arealer vil det være krav til ventilasjon med varmegjenvinning, men uten resirkulasjon.

Toaletter og garderobekapasitet

For anlegget er beregnet samlet toalett- og garderobekapasitet for 500 personer inkl. besøkende i kantine, bibliotek etc. Toaletter og garderober må lokaliseres rundt i anlegget for enklest mulig tilgjengelighet fra alle funksjoner. For det videre arbeidet kan følgende tall legges til grunn:

WC kvinne:	14-15
WC herre:	7-8
Urinal:	7-8

Fordelingen menn og kvinner er regnet i forholdet 50/50. Beregningene er foretatt i forhold til Norsk Bygg-forskningsinstitutt's beregninger 320.405.

Dusj lokaliseres i forbindelse med garderober og som angitt i programskjemaene i kapittel 3.

Økologi

Det skal tas miljøhensyn i alle faser av planleggingen av bygningen, i byggeprosessen og i tilretteleggelsen for bygningens drift. Stikkord for slike vurderinger vil være:

Ved bygningslokalisering og utforming:

- Bygningen skal planlegges for energiøkonomisering gjennom orientering, utforming og konstruksjons-løsninger.

2.3 FUNKSJONSKRAV

Ved valg av byggematerialer:

- Fornybare materialer, økologisk produksjon og sunne byggematerialer.

Ved byggearbeider og produksjon:

- Rent Bygg: Det skal tas tilsvarende miljøhensyn under byggearbeidene som for øvrig.

Ved planlegging for bygningens drift:

- Det skal legges vekt på sunt klima, lavt energiforbruk og ellers tilrettelegging for rasjonelle driftsrutiner som ikke belaster miljøet, så som:
 - Driftskontroll for styring av energibruk.
 - Kildesortering av avfall.
 - Godt renhold bl. a. ved valg av overflater og ved planlegging av renholdsrom.
 - Ventilasjonsanlegg planlegges ut fra miljøhensyn inklusiv planlegging for renhold av kanaler og varmegjenvinning, uten resirkulering fra de lokaler som kan produsere avgasser etc.

Det skal tas tilsvarende hensyn gjennom områdets utforming, ved utforming av utvendige overflater og ved valg av utvendig beleg.

HMS

Ved flere arbeidsoperasjoner benyttes væsker og stoffer som avgir gasser som kan være skadelige. I tillegg til verkstedene, hvor det kan planlegges tilrettelagte løsninger med spesialavsug når det arbeides med slike stoffer, vil det også i studentenes og lærernes arbeidsrom kunne bli utført maling med oljemaling. Under slikt arbeid er det fare for løsemiddelskader. Det må derfor stilles strenge krav til ventilasjon og avtrekk i alle faglige arbeidsrom for å oppnå et trygt arbeidsmiljø. Ventilasjonssystem for slike lokaler baseres på varmegjenvinning uten resirkulasjon. Rom med særskilte krav til ventilasjon er angitt i kapittel 3.

I flere verksteder produseres det spesialavfall, som f.eks. kjemikalier for fotofremkalling. Bygget må tilrettelegges for sikker og forskriftsmessig håndtering av slikt avfall.

I tillegg til faren for å få skader pga. avgasser og kjemikalier, kan det medføre fare for skader dersom ikke også andre sikkerhetsaspekt er ivaretatt ved planlegging av verkstedsarealene. Problemet anbefales belyst ved at det utarbeides egen HMS-analyse.

Brannsikring

Bygningsmassen må sikres brannteknisk i henhold til gjeldende forskrifter. På samme måte må brukerne og besøkende sikres forsvarlige rømningsveier ved brann. I enkelte verksteder vil bli knyttet og benyttet gass som er underlagt særskilte forskrifter.

Adkomst og parkering

Kunsthøgskolen i Bergen må generelt sett planlegges med entydige, romslige og oversiktige adkomstforhold for alle brukergrupper og nødvendig tiltransport av varer og tjenester. Selv om lokalisering av forskjellige arealer skulle kreve at det etableres flere adkomster, må det tilstrebes å etablere en sentral hovedadkomst for studenter, ansatte og besøkende.

Hovedadkomsten bør skje fra et raust plassrom som kan romme ulike aktiviteter, utstillinger etc. Dette plassrommet kan gi muligheter for ulike kunstneriske uttrykk av ulik varighet, som også er med på å synliggjøre skolens aktiviteter mot byen.

Parkering for privatbil skal ivaretas i henhold til gjeldende parkeringsnorm for Bergen. Ref. kapittel 3.9

Det skal ivaretas økonomiadkomst tilknyttet økonomigård for ulike vareleveranser, henting av avfall osv. Adkomstområder skal lokaliseres og utformes slik at det er lett å finne frem og enkelt å føre kontroll og betjene besøkende og ekspedisjon ved mottak av leveranser. Se for øvrig kapittel 3.9

2.4 REGULERINGSMESSIGE FORUTSETNINGER

Kunsthøgskolen i Bergen skal flytte til en eldre industritomt ved Store Lungegårdsvann. På tomta står i dag i hovedsak en særegen industrihall fra 1950-tallet som ble bygget til Sverre Muncks kranfabrikk. Kunsthøgskolen ønsker bygningen revet, og ser seg best tjent med et nytt bygningsanlegg.

Tomta er stor nok for formålet, og forutsettes foruten det nye bygningsanlegget med tilhørende uterarealer, å ivareta plass for senere utvidelser. I arkitektkonkurransen må det anvises konkrete tegninger på hvordan tomten kan disponeres for påbygning og hvorledes slike utvidelser kan integreres i det nye bygget.

Tomta er i dag regulert til industriformål og krever omregulering til offentlig formål.

Tomten for den nye kunsthøgskolen

Lokalisering nye KHiB

2.5 BRUTTO-/NETTOAREALER

Prosjektet er av departementet pålagt å holde seg innenfor en **brutto** arealramme på **17.500 m2**.

Statsbyggs beregningsmodell er lagt til grunn for forholdet mellom nettoareal og bruttoareal. Med nettoareal forstås det areal som er knyttet til spesifikke funksjoner. Bruttoarealet framkommer ved å legge til 17% for generelle driftsrom til nettoarealet og supplere med faktor 1.6 for tekniske rom, kommunikasjonsarealer og konstruksjoner. Med utgangspunkt i den gitte bruttorammen betyr det et **netto** areal på 9.348 m2, avrundet til **9.350 m2**.

Som generelle driftsrom regnes:

- garderobe
- toaletter
- rengjøringsrom
- laste- og losseplasser m/ramper
- lager og arkiv for forvaltning og drift
- post
- avfallsrom
- telefonsentral
- lager bibliotek
- kjøle- og fryserom
- kopirom
- lager velferd
- serverrom

I tillegg er regnet diverse supplerende lager etc. som er merket særskilt i programskjemaet og som skal ivaretas i den videre prosjekteringsprosessen for optimal arealutnyttelse.

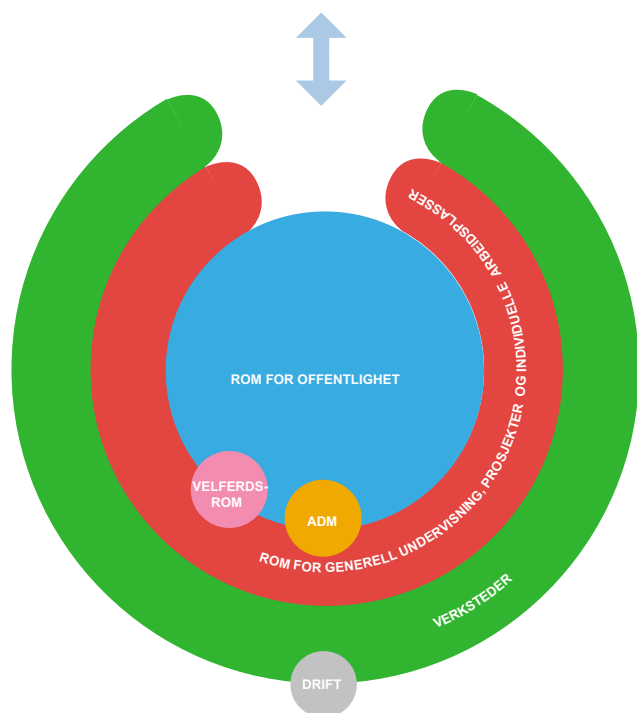
3 Rom og arealer

- 3.0 HELHET OG AREALSAMMENDRAG
- 3.1 ROMGRUPPE 1: ROM MOT OFFENTLIGHET
- 3.2 ROMGRUPPE 2: ADMINISTRASJON OG FAGLIG LEDELSE
- 3.3/4/5 ROMGRUPPE 3: ROM FOR GENERELL UNDERVISNING OG PROSJEKTER, ROMGRUPPE 4: STUDENTARBEIDSPLASSE OG ROMGRUPPE 5: ARBEIDSPLASSE FAGLIG ANSATTE
- 3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER
- 3.7 ROMGRUPPE 7: VELFERDSROM
- 3.8 ROMGRUPPE 8: ANDRE DRIFTSROM
- 3.9 UTOMHUS

Eksempel på studentarbeidsplass, dagens situasjon KHiB

BERGEN

Overordnet flytdiagram hele kunsthøgskolen

Arealsammendrag

Romgruppe	Nettoareal m ²
1 Rom for offentlighet	1360
2 Administrasjon og faglig ledelse	642
3 Prosjekt og grupperom	1370
4 Studentarbeidsplasser	1800
5 Arbeidsplasser faglig ansatte	1212
6 Verksteder	2867
7 Velferdsrom	27
8 Driftsrom	72
Sum nettoareal	9350
Sum bruttoareal	17500

For gjennomsnittsbetragning kan regnes hver students andel av romgruppe 3,4 og 6; 20m² netto pr. student regnet i forhold til 300 studenter. Dette arealet utgjør 64,5% av kunsthøgskolens samlede areal.

3.0 HELHET OG AREALSAMMENDRAG

Programmet er inndelt i følgende romgrupper:

1. Rom mot offentlighet; galleri, auditorium, bibliotek og kantine.
2. Administrasjon og faglig ledelse
3. Rom for generell undervisning og prosjekter
4. Studentarbeidsplasser
5. Arbeidsplasser faglig ansatte
6. Verksteder
7. Velferdsrom
8. Andre driftsrom

Romgruppe 1 og 2 skal ligge sentralt i anlegget med enkle adkomster, både i forhold til byen og skolen.

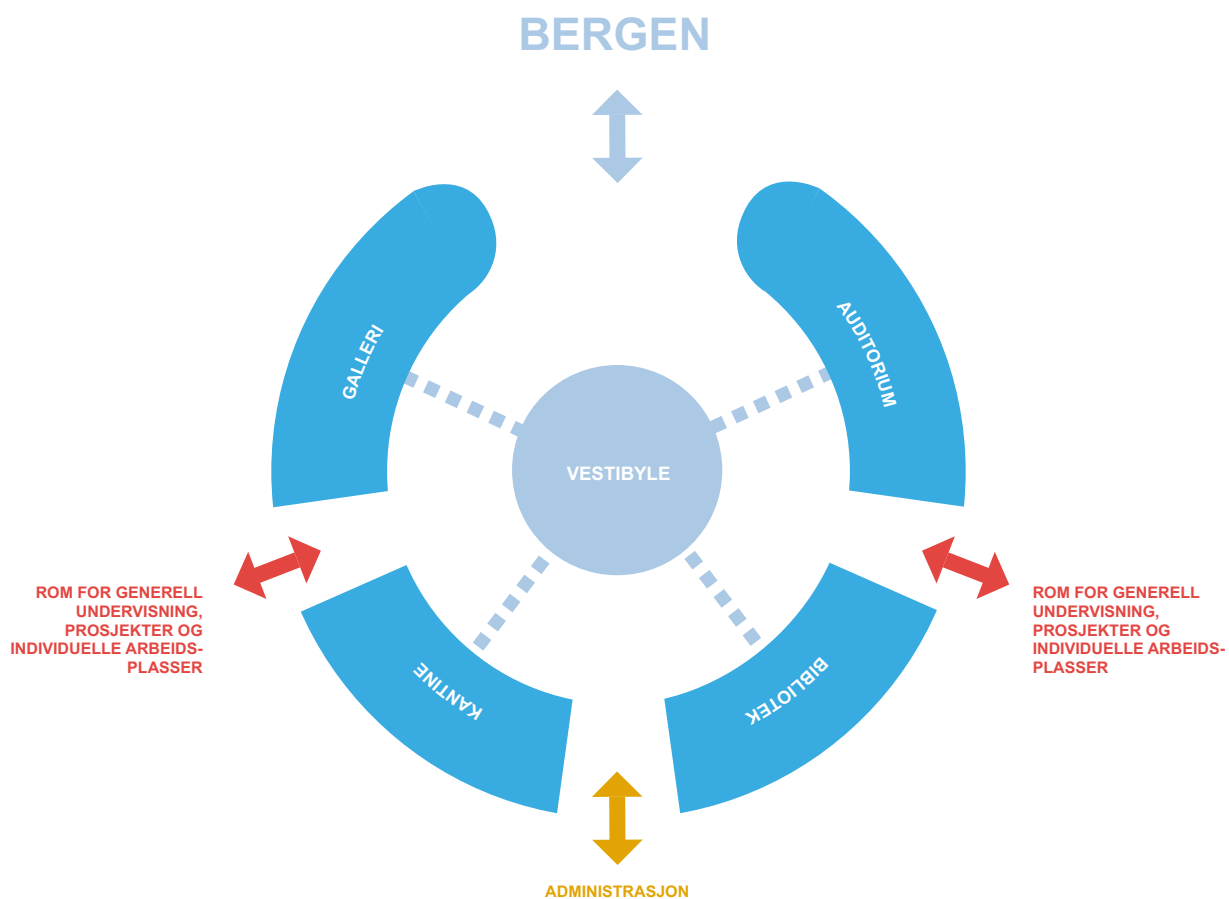
Romgruppene 3, 4 og 5 er generelle rom med stor fleksibilitet og sambruksmuligheter. Rommene har i hovedsak sammenfallende funksjonskrav. Enkelte prosjektrum legges mot offentlighet for god tilgjengelighet for bruk som galleri o. l.

Verkstedene er delt i to hovedgrupper. Den ene gruppen inkluderer data, video, foto, grafikk og tekstil. Til denne gruppen hører også forberedelse silketrykk. Den andre gruppen inkluderer verksteder med tradisjonelt støynivå, med bl. a. større krav til materialleveranser; metall, tre og keramikk. Til hver av verkstedgruppene er lagt såkalt verkstedallmenning; verksted tilgjengelig for "alle" med lav terskel for sikkerhet og kompetanse.

For funksjonskrav knyttet til den enkelte romgruppe og det enkelte rom er minimum fri høyde, behov for dagslys og dagslyskontroll, særskilte krav til lyd og akustikk, særskilte krav til nyttelast, særskilte krav til ventilasjon, behov for vann og avløp, særskilte krav til elektro og behov for trykkluft angitt i romskjema under omtalen av respektive romgruppe. Med særskilte krav menes krav som går utover gjeldende forskrifter. Når minimum fri høyde ikke er angitt, gjelder gjeldende forskrifter. Se for øvrig kapittel 2.

I nærhetsdiagrammene vist i forbindelse med hver romgruppe, uttrykker sirkler i samme illustrasjon krav til nærhet. Sirkler som er forbundet med en stiplet linje uttrykker krav til direkte forbindelse med hverandre.

3.1 ROMGRUPPE 1: ROM MOT OFFENTLIGHET

Overordnet flytdiagram rom for offentlighet

3.1 ROMGRUPPE 1:
ROM MOT OFFENTLIGHET

ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN. FRI HØYDE	SÆRSKILTE KRAV TIL DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKILTE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKILTE KRAV NYTTELAST	SÆRSKILTE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKILTE KRAV ELEKTRO	TILKOBLT TRYKKLUFT	MERKNADER
1.0 ROM MOT OFFENTLIGHET														
1.1 Vestibyle														
Hovedresepsjon/info	18		1	18		X								Arbeidsplass resepsjonist. Inngår 17% tilleggsareal
Toilett/garderobe											X			Inngår 17% tilleggsareal
Internettcafe						X								Inngår 17% tilleggsareal
Delsum				18										
1.2 Galleri														
Galleri	162			162	4	x	x	x	x	x	x	x	x	2 rom i tilknytning til hverandre á 108 og 54 m2
Studentgalleri	54		1	54	4	x	x	x	x	x	x	x	x	
Rekvisittlager	36		1	0										Lager skjermvegger etc. Inngår 17% tilleggsareal
Delsum				216										
1.3 Auditorium														
Auditorium	295	200	1	295	8		x	x		x		x		Amfi 200 plasser. Podium 54 m2. Fleksible første rader. Takprojeksjon.
Kontrollrom	9		1	9						x		x		
Biscene	54		1	54			x	x	x	x	x	x	x	For performance. Kan fungere sammen med scene i auditorium og som eget galleri.
Scenegarderobe	6		2	0							x			Garderobe/dusj/wc. Inngår 17% tilleggsareal
Delsum				358										
1.4 Bibliotek														
Ekspedisjon	54		1	54		x		x						Skranke, katalog, sittegruppe, tidsskriftsamling, kopi, etc.
Brukertoilett											x			Inngår 17% tilleggsareal
Åpen samling	270		1	270		x		x	x	x				Samme rom som ekspedisjon. 20000 bind á 75 bind pr.m2
Studieplasser	2	1	9	18		x		x						Vurderes som samlet areal tilknyttet åpen samling

3.1 ROMGRUPPE 1: ROM MOT OFFENTLIGHET

ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN.FRI HØYDE	SÆRSKILTE KRAV TIL DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKILTE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKILTE KRAV NYTTELAST	SÆRSKILTE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKILTE KRAV ELEKTRO	TILKOBLET TRYKKLUFT	MERKNADER
Grupperom 5 plasser	9	5	3	27	x		x							Felles studier samt lytte- og videorom. Monitører.
Magasin	75		1	75		x		x	x					Kompaktmagasin. 15000 bind á 200 bind pr.m2.
Kontorer	9	1	2	18	x		x							
Arbeidsrom	18		1	18	x		x							
Kopierom/rekvisitter	9		1	0					x					Inngår 17% tilleggsareal
Toilett/garderobe ansatte										x				Inngår 17% tilleggsareal
Møteplass ansatte					x					x				Inngår 17% tilleggsareal
Delsum				480										
1.5 Kantine														
Kantine	225		1	225	4	x	x		x					Regnet i forhold til kapasitet 360 hvorav 1/3 samtidig
Kjøkken	54		1	54	x				x	x	x			
Kjøl/frys/tørrelager/avfall									x					Inngår 17% tilleggsareal
Kjøkkensjef	9		1	9	x									
Toilett kjøkkenpersonale										x				Inngår 17% tilleggsareal
Delsum				288										
SUM				1360										

Internettstasjon i kantina, dagens situasjon KHiB.

3.1 ROMGRUPPE 1: ROM MOT OFFENTLIGHET

Generelt

Rom mot offentlighet består av galleri, auditorium, bibliotek og kantine. I tillegg kommer et sentralt vestibyleareal. Rommene danner naturlige møter mellom institusjon og offentlighet og er tilgjengelige for publikum, uten at utenforstående dermed får tilgang til resten av kunsthøgskolens arealer.

1.1 Vestibyle

Til vestibylen ligger skolens hovedresepsjon og informasjonsskranke. Vestibylen er samtidig vrimleareal for studenter, ansatte og besøkende med enkel orientering og forbindelse til skolens øvrige arealer. Her tenkes lagt en internettkafé. Fra vestibylen er det enkel tilgang til de øvrige rom mot offentlighet, samt til toalett- og garderobeanlegg som bl. a. betjener galleri, bibliotek og kantine.

1.2 Galleri

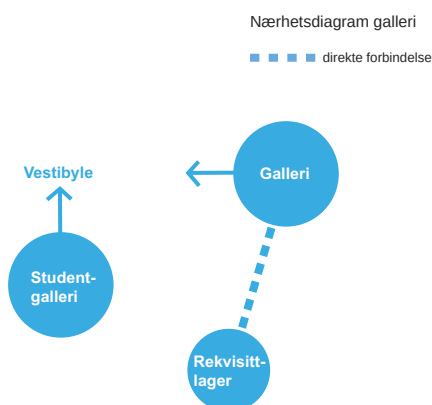
Kunsthøgskolen i Bergen arbeider målbevisst for å styrke sin posisjon mot offentligheten. Galleriet som et vindu mot byen er et sentralt virkemiddel for dette. Her vil institusjonen presentere resultater av studier og utviklingsarbeid, og her skal det legges til rette for en åpen diskusjon om kunstneriske og designfaglige spørsmål. Et profesjonelt visningslokale vil også gi rom for inviterte utstillinger som innspill, inspirasjon og bidrag til den offentlige diskusjon om fagene.

Galleri-funksjonen er delt mellom et hovedgalleri styrt av skolens ledelse, og et studentgalleri styrt av studentene. De to galleriene skal kunne fungere uavhengig av hverandre. De skal fungere separat eller i sammenheng med vestibyle, auditorium og kantine, samt med enkelte prosjektrum rettet mot offentlighet. (Se kapittel 3.3)

Arealene skal planlegges slik at det egner seg for ulike utstillingstyper og med teknisk fleksibelt anlegg. Det skal være rene veggflater uten vinduer. Det skal legges til rette for at store gjenstander kan tas inn og ut i lokalet. Det må kunne skrus/stiftes i veggflatene, i gulvet og i tak. I forbindelse med galleriet skal det legges et lager.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Dagslys: Fra nord. Mulighet for full kontroll av innslipp av dagslys.
- Lys : Tilpasset allmennbelysning med fleksibelt opplegg for utstillingsbelysning. I et nettverk nede

3.1 ROMGRUPPE 1: ROM MOT OFFENTLIGHET

langs alle vegger og i punkter i gulvet skal det være uttak for strøm og trekkør hvor styringskabel skal trekkes fra tekniske rom. Tilrettelagt for oppsett av forsterkeranlegg for musikkfremførelse (band). Store strømmengder.

- Vann og avløp: Arbeidsvask.
- Overflater: Tregulv, treplater på vegg og i tak. Stor bæreevne.
- Annet: Antennekabling.

1.3 Auditorium

Auditoriet skal være kunsthøgskolens sentrale talerstol, og sammen med galleriet arena for sentrale begivenheter for institusjonen. Det må kunne romme 200 tilhørere. Auditoriet skal benyttes til åpningsarrangementer, til debatter og gjesteforelesninger m.m. fra kontrollrom bak i salen. Podiet må være innrettet for å kunne ta imot performance og andre sceniske/musiske fremførelser.

Auditoriet skal etableres med amfi, men med monterbare stolrekker forrest for å utvide scenearealet ytterligere og tilrettelegges med nødvendige hjelpemidler for styring av lerrett, lys, lyd, prosjektør, m.m. fra et kontrollrom bak i salen. En garderobe med dusj og toalett etableres i tilknytning til scenen.

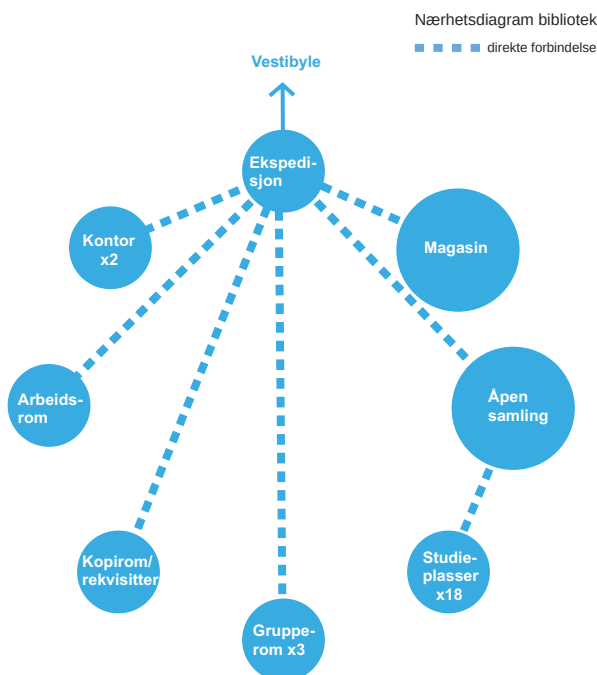
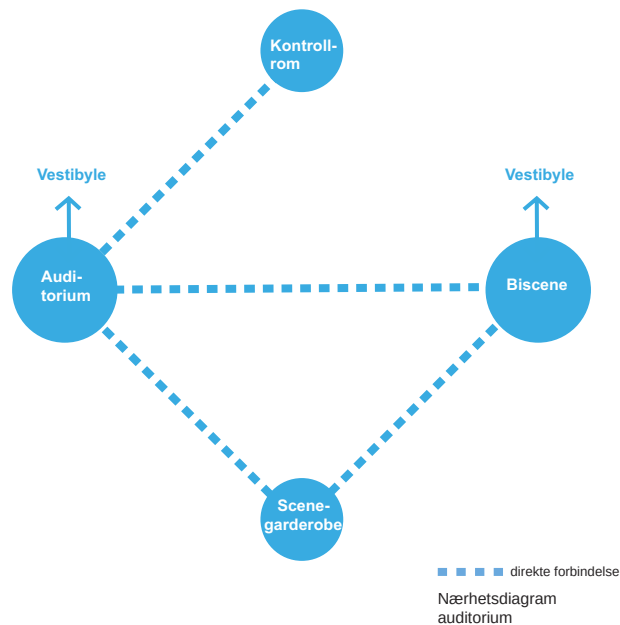
Direkte tilknyttet podiet skal etableres en biscene bl. a. tilrettelagt for performance, og som kan fungere både sammen med auditoriet og alene, samt som eget utstillingsareal o.l.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Ikke dagslys
- Lys : Tilpasset justerbar auditoriebelysning og scenebelysning.
- Elektro: Tilpasset ulike former for rigging og bruk av scene. Elektrouttak i scenegulv. Trekkabler for kontroll av lys og lyd og utstyr fra kontrollplass. Tilrettelagt for oppsett av forsterkeranlegg for musikkfremførelse (band).
- Overflater: Tilpasset krav til akustikk. Gulv på scene skal tilpasses flerbruk (tregulv).
- Annet: Antennekabling. Lysrigg foran og over scene. Akustisk tilpassing til varierende bruk og om mulig med muligheter for justering akustikk.

1.4 Bibliotek

Biblioteket er tilrettelagt primært for kunsthøgskolen, men innen institusjonens fagområder vil biblioteket også være en ressurs for byen. Biblioteket er derfor

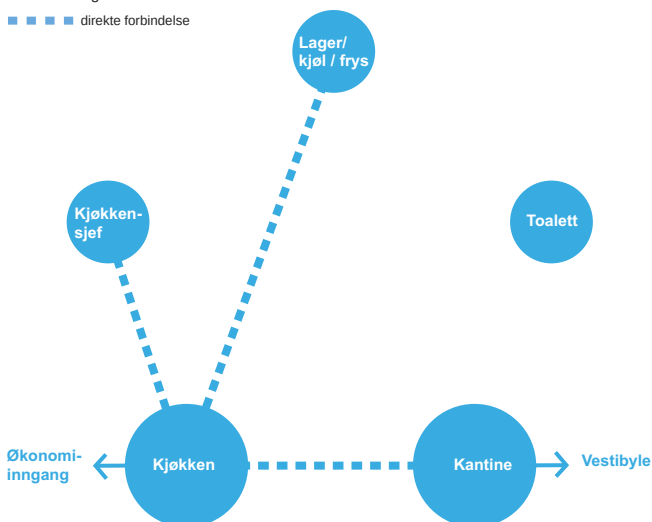

Åpent magasin bibliotek,
dagens situasjon KHiB

Leseplasser bibliotek,
dagens situasjon KHiB

Nærhetsdiagram kantine
■ ■ ■ direkte forbindelse

3.1 ROMGRUPPE 1: ROM MOT OFFENTLIGHET

planlagt lagt i forbindelse med andre utadvendte funksjoner.

Biblioteket skal inneholde boksamling, tidsskriftsamling, grupperom for video, dvd, cd-rom m.m. Det er beregnet ekspedisjonsarealer med skranke, digitalt katalogsøk, sittegruppe, kopiering etc. Det er reservert rom for studieplasser, magasin og administrasjon.

Bibliotekets programmerte areal baserer seg på dagens boksamling, mange store formater, annen dokumentasjon, og med antatt 10 års tilvekst. I åpen samling er beregnet 75 bind pr m². I magasinet 200 bind pr. m².

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Annet: Bibliotekinnredning. Arealet må kunne tåle stor vektbelastning og være sikret mot skade som følge av vann eller klimatiske svingninger.

1.5 Kantine

Det er behov for en rommelig felles kantine med lang åpningstid og med salg av mat og drikke utover åpningstiden i automater.

Kantinen skal tilrettelegges slik at den kan holdes åpen i ulike sammenhenger. Den skal betjene alle studenter og ansatte på dagtid, men også tilby varm middag for de studenter som arbeider sent. I tillegg skal kantinen fungere utadvent mot publikum og innad i institusjonen utover vanlig åpningstid i forbindelse med arrangementer som holdes i auditorium, gallerier, osv.

Det er planlagt en kapasitet for samtidig servering av 1/3 av alle studenter og ansatte (samlet regnet til 360 personer). Serveringsarealet bør kunne utvides utendørs for bruk om sommerhalvåret og også med sitteplasser som ligger under tak. Det må legges til rette for røkeplass ute.

Det legges til grunn at Studentskipnaden i Bergen skal stå for driften av kantina.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Elektro: Tilpasset nødvendig utstyr. Tilrettelagt for oppsett av forsterkeranlegg for musikkframførelse (band).
- Vann og avløp: Inkluderer gulvsluk i kjøkken, oppvask m.m.
- Annet: Antennekabling. Utstyr og innredning for servering, kantinekjøkken og oppvask. Særlig krav til hygiene.

3.2 ROMGRUPPE 2: ADMINISTRASJON OG FAGLIG LEDELSE

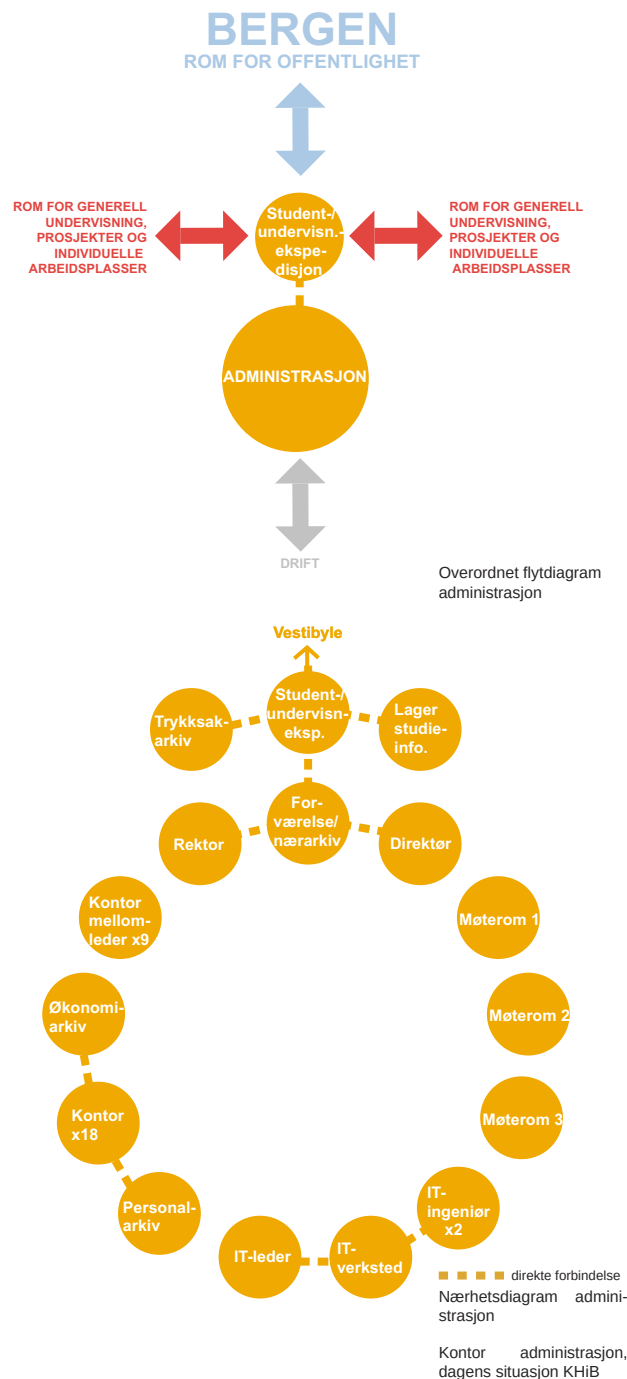
Arbeidsplasser for faglig og administrativ ledelse av institusjonen og avdelinger, øvrige administrative funksjoner, undervisningssekretariatet og studentekspedisjonen. Arealet omfatter også møterom for administrative og faglige funksjoner, arkiv m.m. Til romgruppa hører også en IT-avdeling med ansvar for drift og faglig oppfølging av felles datanettverk, utstyr og programvare.

Det skal skapes gode arbeidsplasser, som stimulerer til kontakt og samarbeid, men som samtidig gir anledning til konsentrasjon. Dette arealet må være skjermet for støy m.m. fra den faglige aktiviteten.

Student- og undervisningsekspedisjonen skal ha enkel tilgjengelighet fra vestibylearealet, og de øvrige arealer skal også være lett tilgjengelige for publikum, studenter og ansatte.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

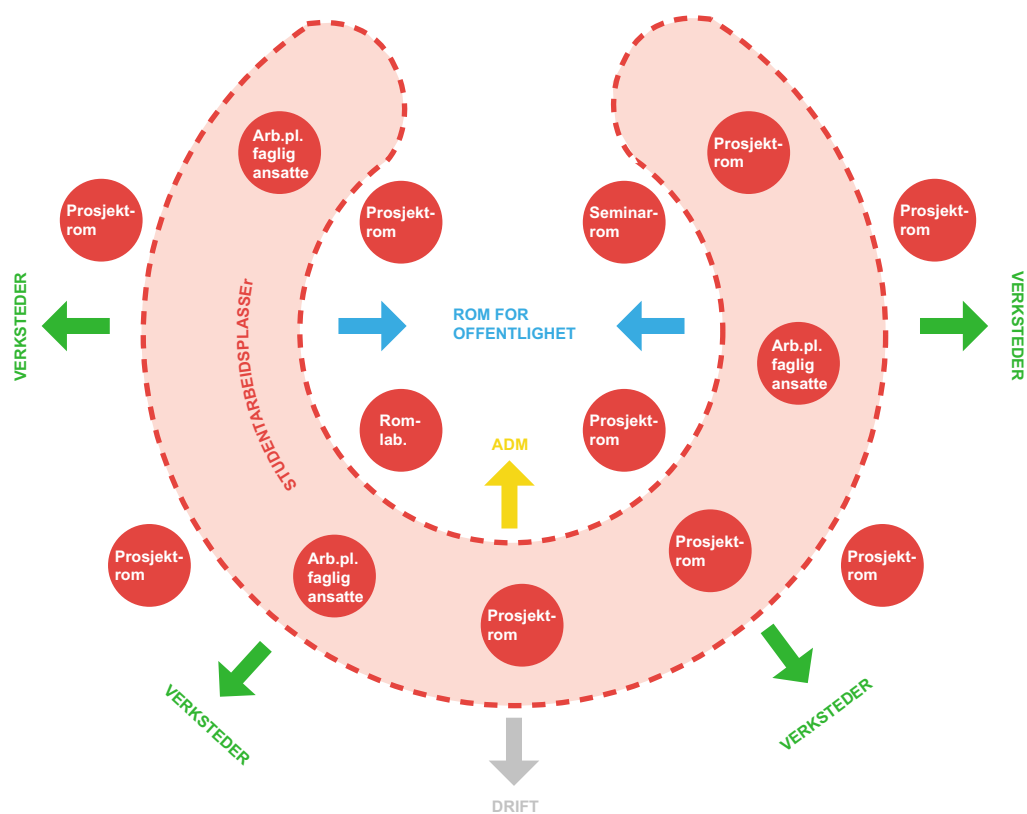
- Ordinært dagslyskrav til alle arbeidsplasser.

3.2 ROMGRUPPE 2: ADMINISTRASJON OG FAGLIG LEDELSE

ROM ID	ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN. FRI HØYDE	SÆRSKILTE KRAV TIL DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKILTE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKILTE KRAV NYTTELAST	SÆRSKILTE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKILTE KRAV ELEKTRO	TILKOBLT TRYKKLUFT	MERKNADER
2.0	ADMINISTRASJON OG FAGLIG LEDELSE														
	Direktør	24	1	1	24		x								
	Rektor	24	1	1	24		x								
	Forværelse/nærarkiv	15	1	1	15		x								
	Kontorer mellomledere	15	1	9	135		x								
	Kontorer andre	12	1	18	216		x								
	Møteplass						x					x			Inngår 17% tilleggsareal
	IT-leder	15	1	1	15		x								
	IT-ingenører	12	1	2	24		x								
	IT-verksted	36	2	1	36		x		x		x	x	x	x	
	Student-/undervisningseksped.	30	4	1	30		x								
	Trykksakarkiv	9		1	0			x							Inngår 17 % tilleggsareal
	Lager studieinfo	9		1	0			x							Inngår 17 % tilleggsareal
	Møterom I	60	40	1	60		x	x							
	Møterom II	24	16	2	48		x	x							
	Møterom III	15	10	1	15		x	x							
	Personalarkiv	9		1	0			x							Inngår 17% tilleggsareal
	Økonomiarkiv	9		1	0			x							Inngår 17% tilleggsareal
	Fjernarkiv	18		1	0			x							Inngår 17% tilleggsareal
	SUM				642										

■ 3.3/4/5 ROMGRUPPE 3-4-5: ROM FOR
GENERELL UNDERVISNING,
PROSJEKTER OG INDIVIDUELLE
ARBEIDSPLASER

Overordnet flytdiagram rom
for generell undervisning,
prosjekter og individuelle
arbeidsplasser

3.3/4/5 ROMGRUPPE 3-4-5: ROM FOR
GENERELL UNDERVISNING,
PROSJEKTER OG INDIVIDUELLE
ARBEIDSPLASER

ROM ID	ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN.FRI HØYDE	DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKIL TE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKIL TE KRAV NYTTELAST	SÆRSKIL TE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKIL TE KRAV ELEKTRO	TILKOBLT TRYKKLUFT	MERKNADER
3.0 GRUPPE- OG PROSJEKTROM															
	Seminarrom	54	30	2	108	4 x	x	x		x		x			Tilrettelagt teoriundervisning. Takprosjeksjon. Nær offentlighet.
	Prosjektrum 1	18		4	72	4 x	x	x		x	x	x	x		
	Prosjektrum 2	36		5	180	4 x	x	x		x	x	x	x		
	Prosjektrum 3	54		5	270	4 x	x	x		x	x	x	x		
	Prosjektrum 4	72		5	360	4 x	x	x		x	x	x	x		
	Prosjektrum 5	108		2	216	4 x	x	x		x	x	x	x		Tegning, maling etc. Nær offentlighet
	Modellgarderobe	6		2	0	x						x			Klesskift + dusj/wc for prosjektrum 3. Inngår 17% tilleggsareal
	Lager rekvisitter	18		1	0		x								Direkte forbindelse prosjektrum 3.
	Romlaboratorium	164		1	164	6 x	x	x	x	x	x	x	x		Dagslyskontroll. Lysrigg. Store porter. Nær offentlighet
	Lager rekvisitter	36		1	0		x		x						Direkte forbindelse romlaboratorium. Inngår 17% tilleggsareal.
	SUM				1370										
4.0 STUDENTARBEIDSPLASER															
	Studentcelle (snittstørrelse)	6		300	1800	4 x	x	x		x	x	x	x		Fordeles på rom på 36, 54, 72 og 144m2
	SUM				1800										
5.0 ARBEIDSPLASER FAGLIG ANSATTE															
	Kontorarbeidsplass	12	1	20	240		x								Lokaliseres i egnede grupper
	Atelier I	18	1	18	324	4 x	x	x		x	x	x	x		Lokaliseres i egnede grupper
	Atelier II	36	1	16	576	4 x	x	x		x	x	x	x		Lokaliseres i egnede grupper
	Kontorlandskap	36	6	2	72	4 x		x		x	x	x	x		For assistenter/gjestelærere/deltidsansatte
	SUM				1212										

3.3/4/5 ROMGRUPPE 3-4-5: ROM FOR GENERELL UNDERVISNING, PROSJEKTER OG INDIVIDUELLE ARBEIDSPLASER

Generelt

Romgruppe 3, 4 og 5 er tett integrert i hverandre med i hovedsak like funksjonskrav. Med enkelte unntak skal rommene ha stor generalitet for mulig vekslende bruk som prosjekt- og grupperom, studentarbeidsplasser og arbeidsplasser for faglig ansatte. Enkelte rom legges nær rommene mot offentlighet (romgruppe 1) for mulig bruk som galleri etc. De resterende rom fordeles regelmessig rundt verkstedene (romgruppe 6) for mulig sambruk.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Solide materialer som tåler slitasje, kryssfinér under gipsplater i veggene, massiv bordplank i gulvet (gjerne scenegulv)
- Reine veggflater med gode muligheter for oppheng og arbeid rett på vegg
- Dagslys: Vindusflate 1/5 av gulvareal. Skjermet mot sollys. Ved ensidig belysning bør ikke romdybde overskride 7 m. Enkelte rom bør ha full dagslyskontroll.
- Rommene bør være enkle i formen og med romslige transportforhold
- Overflater tilpasset generell og røff bruk som samtidig muliggjør enkelt renhold. Gulvbelegg av høyeste motstandsklasse.
- Ventilasjon: Mulighet for avdunsting av løsemidler og avtrekk for lette og tunge gasser.
- Vann/avløp: En arbeidsvask pr. rom. Gipsutskiller.
- Trykkluft.

3.3 Romgruppe 3: Prosjekt- og grupperom

Rommene er fordelt på 3 romtyper;

- Seminarrom for teori og annen fast gruppeundervisning
- Generelle prosjektrum av ulike størrelser
- Romlaboratorium

Kunst og designprosesser er preget av arbeid med konsept, analyse og idé, og det er behov for et vidt spekter av teoretiske utfordringer og stimulans. Det skal legges til rette for denne type aktivitet både for enkeltstudenter og for grupper. Slike rom for seminarer, gruppemøter, prosjektrum og faglige gjennomganger plasseres fordelt i bygningen og vil kunne danne en type kjerne for faglig felleskap.

Mens seminarrommene primært skal nyttes temporært av hele skolen, kan prosjektrumene disponeres til

Bruk av Romlaboratorium NTNU

Bruk av Romlaboratorium NTNU

Eksempel på grupperom, dagens situasjon, KHiB

3.3/4/5 ROMGRUPPE 3-4-5: ROM FOR GENERELL UNDERVISNING, PROSJEKTER OG INDIVIDUELLE ARBEIDSPLASER

Eksempel på prosjektrum, dagens situasjon, KHIB

Eksempel på studentarbeids-
plass interiør og møbel,
dagens situasjon, KHIB

Eksempel på studentarbeids-
plass tekstil, dagens situasjon
KHIB

prosjektarbeid av kortere eller lengre varighet, arbeid med installasjoner, utstillinger etc. Romlaboratorium ivaretar krav til studier i store formater, manipulering av rom etc.

Seminarrommene er dimensjonert ut i fra nødvendig kapasitet for antall personer. Øvrige rom er gitt ulike størrelser for størst mulig fleksibilitet i forhold til ulike aktiviteter.

Seminarrom, romlaboratorium og de største prosjektrommene skal etter behov kunne ha stor offentlig tilgjengelighet og lokaliseres i forhold til det. Prosjektrommene fordeles rundt i bygningen og med stor nærhet til studentarbeidsplasser, verksteder og arbeidsplasser for faglig ansatte. Seminarrommene skal være fast utstyrt for audiovisuelle presentasjoner med lerret og takprojeksjon.

De største prosjektrommene kan romme tegne- og malerundervisning og skal ha egne garderober for modeller. Rommene bør ha nordvendt (eller nordøst) lys fra høytsittende veggvindu som strekker seg over en hel vegg (ikke overlys tak). Vindu ikke lavere enn to og en halv meter (2,5 m) fra gulv og opp til tak. Må kunne blendes av. Overlys bør unngås. Belysning må være fleksibel og monterbar på skinner i tak. Mulighet for farget belysning. En eller to vegger skal være tegneflater som kan vaskes og overmales. Rommet må ha varmt og kaldt vann.

Romlaboratoriet skal brukes til tre-dimensjonale studier gjennom arbeid med lys, romkonstruksjoner og store formater i ulik målestokk. Rommet skal gi muligheter for å undersøke romlige konstellasjoner og opplevelser i alternative utforminger. For romlaboratoriet gjelder spesielle supplerende romkrav:

- 8 m fri høyde under tak.
- Elektro: 3 fase bl.a. for diverse maskiner.
- Vann og avløp: Arbeidsvask, sluk i gulv. Gipsutskiller på avløp.
- Solid lysrigg m/gangbro i taket.
- Anordninger i gulv, tak og vegger for veggflytting for å endre romfasong og størrelse.
- Løpekatter i tak.
- Variable absorberer for akustisk tilpassing.
- Enkelt tilgjengelig med store dører og direkte adkomst utenfra.

3.3/4/5 ROMGRUPPE 3-4-5: ROM FOR GENERELL UNDERVISNING, PROSJEKTER OG INDIVIDUELLE ARBEIDSPLASSE

3.4 Romgruppe 4: Studentarbeidsplasser

Individuelt kunstnerisk eller formgivende arbeid er kjerneprinsippet ved en kunsthøgskole. Studentenes tid til kreativ fordypning, utprøving og profesjonell gjennomføring av ideer, intensjoner og oppgaver må derfor danne et sentralt element i bygningens organisering. Alle studenter skal kunne disponere et eksklusivt areal som arbeidsplass for sine aktiviteter. I tillegg må både prosjekt- og seminarrom og verksteder regnes inn i det totalt disponible areal for studentarbeid. Arealene må med enkle midler kunne tilpasses gruppearbeid. Oppgitt arealenhet er en snittstørrelse som vil variere med aktivitet avhengig av studieretning, prosjekttype og ulike behov med ulikt krav til utstyr.

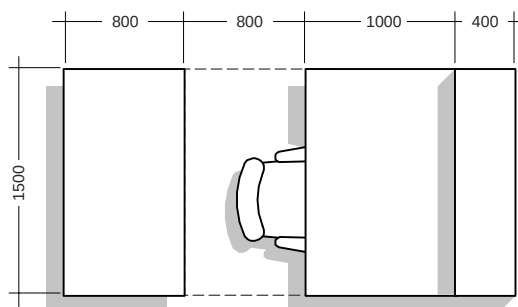
Studentarbeidsplassene skal kunne gi plass for stort arbeidsbord, arbeidsplass for pc, og/eller andre faglige aktiviteter som maleri, dreieskiver etc. Arbeidsplassen må gi plass for låsbart skap for oppbevaring av personlig utstyr. Vertikale arbeids- og opphengsflater i forbindelse med arbeidsplassen skal være mulig.

For å beregne en gjennomsnittsstørrelse for en studentplass har vi analysert ulike arbeidssituasjoner. Vårt arbeid kan forenklet kategoriseres i tre typer studentarbeidsplasser:

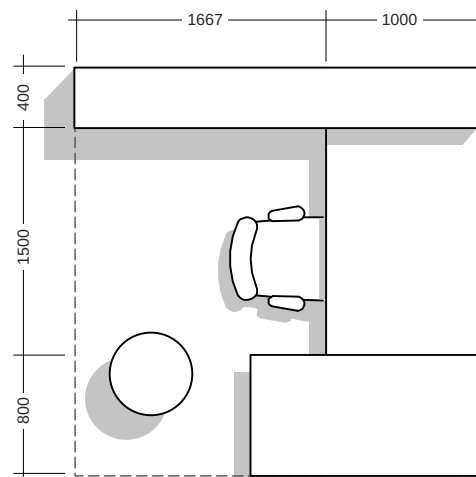
- 1) 4,5 m² gir plass bord/avlastningsbord/stol/hylle/skap.
- 2) 7,2 m² gir plass bord/avlastningsbord/stol/hylle/skap, samt gulvplass for evt. faglig arbeid og er tilstrekkelig arbeidsplass for studenter som er avhengig av gulvplass for enkelt supplerende utstyr.
- 3) 18 m², som bare unntaksvis vil disponeres av en student alene, gir plass for større format og lang siktavstand til arbeidet.

Med stor bruk av prosjektrum og verksteder, som i mange tilfelle vil være studentenes primærarbeidsplass, vil et eksklusivt arbeidsareal på 4,5 m² være tilfredsstillende for mange studenter. Vi har derfor lagt til grunn en teoretisk snittstørrelse pr. student på 6 m².

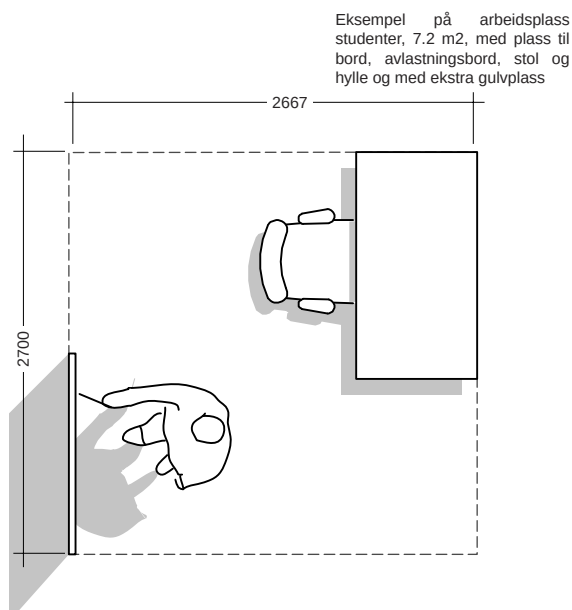
Arbeidsplassene samles i rom av ulik størrelse med utgangspunkt i en slik modul hvor det minste rommet er på 36 m². Rommene skal kunne nyttes av fra 2 til

Eksempel på arbeidsplass studenter, 4,5 m², med plass til bord, avlastningsbord, stol og hylle.

Eksempel på arbeidsplass studenter, 7,2 m², med plass til bord, avlastningsbord, stol og hylle og med ekstra gulvplass

Eksempel på arbeidsplass studenter, 7,2 m², med plass til bord, avlastningsbord, stol og hylle og med ekstra gulvplass

3.3/4/5 ROMGRUPPE 3-4-5: ROM FOR GENERELL UNDERVISNING, PROSJEKTER OG INDIVIDUELLE ARBEIDSPLASER

Eksempel på arbeidsplass student, dagens situasjon, KHiB

Eksempel på arbeidsplass faglig ansatt, dagens situasjon KHiB

Eksempel på arbeidsplass faglig ansatt, dagens situasjon KHiB

mange studenter avhengig av romstørrelser og den enkeltes arealbehov, og må kunne innredes etter behov. God takhøyde, gode lysforhold og tilstrekkelig veggplass som arbeidsflate er imidlertid viktige forutsetninger. Strøm, vann, trykkluft og datanett er tilgjengelig i alle rom. Rommene kan kombineres til større enheter for undervisning i grupper, og brukes til individuelle arbeidsplasser når en gruppeundervisning eller et tverrfaglig program er avsluttet.

3.5 Romgruppe 5: Arbeidsplasser faglige ansatte

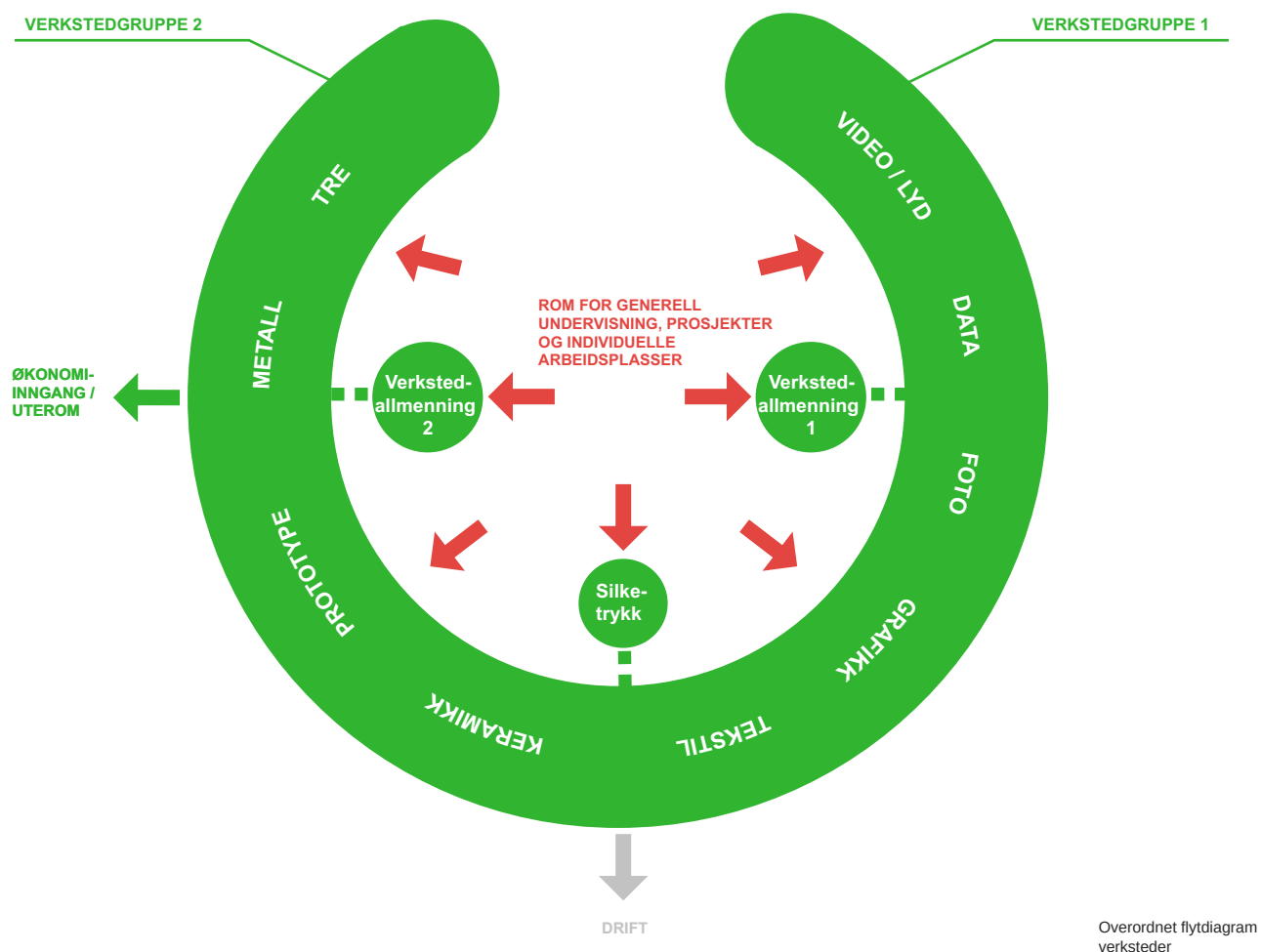
Alle faglige tilsatte skal tilbys fast arbeidsplass. Dette er den tilsattes arbeidsplass for å utføre forberedelse, tilretteleggelse og koordinering av undervisningsarbeidet, samt gjennomføre student-samtaler. Dette er samtidig den tilsattes arbeidsplass for eget utviklingsarbeid, og må kunne innredes etter de behov den enkelte har i forhold til sitt kunstneriske eller designfaglige fokus. God takhøyde, gode lysforhold og tilstrekkelig veggplass som arbeidsflate, samt tilgang til vann, strøm og datanett er nødvendige forutsetninger.

Arbeidsrommene skal lokaliseres i en balansert avveining mellom behovet for arbeidsro for læreren, behovet for et faglig fellesskap med andre lærere og verdien av at lærerens arbeidsmetode er synlig og dermed har en pedagogisk effekt for studentene. Dette tilsier samling av grupper av slike atelierer i tilknytning til prosjektrum, studentarbeidsplassene og verksteder.

I tillegg skal etableres kontorrelaterte arbeidsplasser med aktiviteten primært knyttet til skrivebord/PC. Arbeidsplassen lokaliseres til låsbare cellekontorer som også muliggjør konfidensielle samtaler. Cellekontorene grupperes rundt felles ressursareal/møteplass med plass til mulig nærbibliotek etc.

For assistenter, gjestelærere etc. foreslås arbeidsplassene lokalisert til større rom egnet for kontorlandskap.

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

ROM ID	ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN.FRI HØYDE	DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKILTE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKILTE KRAV NYTTELAST	SÆRSKILTE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKILTE KRAV ELEKTRO	TILKOBLET TRYKKLUFT	MERKNADER
6.0	VERKSTEDER														
	VERKSTEDGRUPPE 1														Såkalte "rene" verksteder. Behøver ikke direkte adkomst utenifra.
6.1.1	Verkstedallmenning 1														
	Ferdiggjøring/papir/bok	45		1	45	x		x	x	x	x		x		Nærhet printshop/foto/grafikk
	Rekvisitt- og materiallager	9		1	0		x		x						Inngår 17% tilleggsareal
	Delsum				45										
6.1.2	Data														
	Datalab 1	36	12	2	72	x		x		x		x			Rom for undervisning eller individuelt arbeid avansert utstyr. Takprojeksjon. Tavle.
	Datalab 2	54	20	2	108	x		x		x		x			Rom for undervisning eller individuelt arbeid avansert utstyr. Takprojeksjon. Tavle.
	Printshop	36		1	36	x		x	x	x		x			Bl.a. Plott og print store formater. Støyende utstyr.
	Rekvisittlager	18		1	0				x						Inngår 17% tilleggsareal
	Server									x		x			Ref. drift kap. 8
	Øvrige printere							x		x		x			Ref. drift kap. 8
	Verksmester	18	2	1	18	x		x							
	Delsum				234										
6.1.3	Video/lyd														
	Videostudio	96		1	96	8	x	x	x	x	x	x			
	Kontroll/miks video	12		1	12	x		x		x		x			Direkte forbindelse til kontroll/miks lyd
	Lydstudio	27		1	27			x		x		x			
	Kontroll/miks lyd	12		1	12	x		x		x		x			Direkte forbindelse til kontroll/miks video
	Garderobe m/dusj	6	2	1	0						x				Tilknyttet studioene. Inngår 17% tilleggsareal.
	Rekvisittlager	27		1	0	x									Inngår 17% tilleggsareal. Direkte adkomst til studioene

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

ROM ID	ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN.FRI HØYDE	DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKILTE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKILTE KRAV NYTTELAST	SÆRSKILTE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKILTE KRAV ELEKTRO	TILKOBLT TRYKKLUFT	MERKNADER
	Redigering	9	2	6	54	x				x		x			Arbeidsstasjoner
	Verksmester	9	1	1	9	x									
	Delsum				210										
6.1.4	Foto														
	Fotostudio	120		1	120	5 x	x	x	x	x		x			Rektangulær form. Galleri 3m over gulv. Dagslyskontroll
	Lager	15		1	0		x								Inngår 17% tilleggsareal, direkte tilknyttet fotostudio
	Mørkerom s/h og farge	30		1	30		x			x	x				Opplæring
	Mørkerom farge	8	2	7	56		x			x	x				Lystette båser i ett større rom
	Mørkerom neg.film	6	2	1	6		x			x	x				Plass til maskinelt utstyr
	Mørkerom fotoprint	18		1	18		x			x	x				Plass til maskinelt utstyr
	Mørkerom storformat	18		1	18		x								
	Repro/skanner	9		1	9		x			x	x				
	Etterarbeider	27		1	27	x								x	
	Verksmester	9	1	1	9	x									Kontorarbeidsplass
	Rekvisittlager	6		1	0		x								Inngår 17% tilleggsareal. Bl.a. Fotoutsyr utlån. Betjenes av verksmester. Forbindelse fotostudio
	Delsum				293										
6.1.5	Silketrykk forberedelse														Nærhet grafikk, tekstil og metall, keramikk (verkstedgruppe 2)
	Silketrykk repro	15			15		x		x	x	x	x	x		Må kunne avdeles i tre for rødt og gult lys, og helt svart
	Silketrykk eksponering	15			15		x	x	x	x	x	x	x		Repro/eksponering
	Silketrykk utvasking	9		1	9		x	x		x	x	x	x		
	Silketrykk emulsjon	18		1	18		x			x	x				
	Verksmester	9	1	1	9	x			x						
	Ramme og rekvisittlager	18		1	0		x								Inngår 17% tilleggsareal
	Delsum				66										

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

ROM ID	ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN.FRI HØYDE	DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKILTE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKILTE KRAV NYTTELAST	SÆRSKILTE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKILTE KRAV ELEKTRO	TILKOBLET TRYKKLUFT	MERKNADER
6.1.6	Grafikk														
	Trykksaler grafikk	72		3	216	4 x		x	x	x	x	x	x		Nye og gamle presser. Dytrykk/høytrykk. Delt av hensyn til støy.
	Silketrykk	54		1	54	4 x		x	x	x	x	x	x		Forberedelser i eget fellesverksted
	Eksposering fotoprosesser	27		1	27					x	x	x	x		
	Etserom	27		1	27	x		x		x	x	x	x		Arbeidsbord og etsemaskin
	Akvatintrom	15		1	15	x				x	x	x	x		Arbeidsbord/akvatintskap. Gass.
	Verksmester	9	1	1	9	x		x							Kontorarbeidsplass
	Rekvisittlager	18		1	0				x						Inngår 17% tilleggsareal.
	Delsum				348										
6.1.7	Tekstil														
	Stofftrykkverksted	108		1	108	4 x				x	x		x		Gass.
	Spesialtrykksal	36		1	36					x	x		x		Skjermet mot avgasser og dagslys. Gass.
	Fargekjøkken/fargereri	36		1	36	4 x				x	x				Gass.
	Vaskeri/etterbehandling	54		1	54	4 x				x	x				
	Tørkerom	9		1	9	4				x	x				
	Materiallager stofftrykk	18		1	0			x							Inngår 17% tilleggsareal
	Kjemikalielager	9		1	0			x		x					Inngår 17% tilleggsareal
	Vevverksted	108		1	108	4 x		x	x	x		x	x		Store vever
	Spesialverksted	27		1	27	x		x	x	x		x	x		Spinning, strikk, symaskin, varmrulle
	Verksmester	9		1	9	x									
	Garnlager	18		1	0			x							Inngår 17% tilleggsareal
	Rekvisittlager	9		1	0										Inngår 17% tilleggsareal
	Delsum				387										
	Delsum verkstedgruppe 1				1583										

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

ROM ID	ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN.FRI HØYDE	DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKILTE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKILTE KRAV NYTTELAST	SÆRSKILTE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKILTE KRAV ELEKTRO	TILKOBLT TRYKKLUFT	MERKNADER
	VERKSTEGRUPPE 2														Såkalte "urene" verksteder med direkte adkomst utenifra. Støv og støy.
6.2.1	Verkstedallmenning 2														Nærhet metall, tre, keramikk og tilhørende råvarelager.
	Fellesverksted	198		1	198	4	X		X	X	X	X	X	X	Maskiner med lav sikkerhets og kompetanseterskel. Nærhet råvarelager tre, metall.
	Lakkrom	27		1	27		X				X	X		X	
	Avdunsting	36		1	36						X				
	Verksmester	9	1	1	9		X		X						
	Rekvisittlager	9		1	0										Inngår 17% tilleggsareal.
	Delsum				270										
6.2.2	Prototype														
	Eksperimentverksted	54		1	54		X		X	X	X	X	X	X	Utstyres med CAD/CAM etc.
	Delsum				54										
6.2.3	Metall														
	Maskinverksted metall	120		1	120	4	x		x	x	x	x	x		Port 3X3.5 m. Sikkerhetssone rundt maskiner. Ref møte i Bergen 06.03.02
	Benkeverksted metall	60		1	60	4	x		x		x	x		x	Plass til oppbevaringsskap. Ref.møte i Bergen 06.03.02
	Sveis/slip/sand-glassblåsing	54		1	54	4	x		x	x	x	x	x	x	Port 3 X 3,5. Sveis og slip skilt med lettvegg. Gass.
	Verksmester	9	1	1	9		x			x					Kontorarbeidsplass
	Rekvisitt-/småvarelager	9		1	0										Inngår 17% tilleggsareal
	Råvarelager	54		1	0			x		x					Inngår 17% tilleggsareal
	Delsum				243										

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

ROM ID	ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN. FRI HØYDE	DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKILTE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKILTE KRAV NYTTELAST	SÆRSKILTE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKILTE KRAV ELEKTRO	TILKOBLING TRYKKLUFT	MERKNADER
6.2.4	Tre														
	Maskinverksted tre	198		1	198	4	x		x	x	x	x	x	x	5+5m gjennomgående løp
	Benkeverksted tre	108		1	108	4	x		x	x	x	x	x		Plass til oppbevaringsskap
	Pusserom	27		1	27		x		x		x	x	x	x	Ekstremt støvende arbeider
	Verksmester	9		1	9		x								Kontorarbeidsplass
	Rekvisitt-/småvarelager	15		1	0										Inngår 17% tilleggsareal
	Råvarelager	54		1	0			x		x					Inngår 17% tilleggsareal
	Delsum				342										
6.2.5	Keramikk														
	Gipsverksted I	36		1	36	6	x			x	x	x		x	Løftbom. KHiB:Lage former
	Gipsverksted II	27		1	27	4	x			x	x	x		x	KHiB:Inndreingsmaskin m.m.
	Verksted	108		1	108	4	x			x	x	x	x	x	Løftbom
	Glasur påføring	18		1	18		x			x	x	x	x	x	
	Glasur sprayrom	9		1	9		x			x	x	x	x	x	
	Laboratorium	45		1	45		x				x	x			
	Silketrykk	15		1	15		x			x	x	x		x	
	Tørkerom	18		1	18					x		x	x		Kraftig vifte
	Ovnsrom I	90		1	90	5				x	x		x		Elektriske ovner.
	Ovnsrom 2	60			0	5									Gass og vedfyrte ovner. Løftbom. Ivaretas ute under tak
	Verksmester	9	1	1	9		x								
	Råvarelager	36		1	0			x		x	x				Inngår 17% tilleggsareal
	Lager halvfabrikata	36		1	0			x		x	x				Inngår 17% tilleggsareal
	Rekvisittlager	18		1	0						x				Inngår 17% tilleggsareal
	Delsum				375										
	Delsum verkstedgruppe 2				1284										
	SUM VERKSTEDER				2867										

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

Generelt

Verkstedene er dedikerte arbeidsplasser for studenter som ønsker å spesialisere seg i en bestemt ferdighet eller utprøvingen av et bestemt materiale. Utover dette skal verkstedene tilby service for hele kunsthøgskolen. Det siktes også mot en mulighet for at eksterne oppdragsgivere, profesjonelle kunstnere og designere skal kunne benytte seg av utstyr og faglig kompetanse. I samarbeid med det faglige personalet vil også utviklingsarbeid for relevant næringsvirksomhet være aktuelt.

Generelt er verkstedene arbeidslokaler med spesielle hjelpemidler/verkstedutstyr. Verkstedene brukes til opplæring i bruken av utstyret og senere til produksjon av studentarbeider. I de verksteder der det er naturlig at opplæringen foregår i grupper, må det være tilstrekkelig plass for dette. Noen verksteder er generelle og utstyret benyttes av mange, men i andre tilfeller er verkstedene høyt spesialisert og det er færre brukere.

Verkstedene skiller seg ut ved at det trengs mer omfattende installasjoner enn i de generelle arbeidslokaler. For noen studenter er verkstedet å betrakte som hovedarbeidsplass. På grunn av verkstedenes karakter med spesielle, tekniske løsninger og omfattende installasjoner vil krav til fleksibilitet ikke kunne gjennomføres i samme grad som for andre rom. Fleksibilitet skal allikevel tilstrebes der dette er mulig.

De fleste verksteder er planlagt med tilliggende kontor for assistent/verksmester og lager for materialer og rekvisitter. Alle verksteder er dimensjonert ut ifra å gi plass til nødvendige maskiner med pålagte sikkerhetssoner, samt det beskrevne antall personer som skal kunne benytte verkstedet samtidig.

Verkstedene er delt i to hovedgrupper; den ene knyttet til data, video/lyd, papirrelatert kunst (foto og grafikk) og tekstil, den andre knyttet til grovere materialer med mye støv og støy (metall, tre og keramikk). Hver av de to verkstedgruppene er organisert med en verkstedallmenning for felles bruk og med lav terskel for sikkerhet og kompetanse, og ulike spesialverksteder. Avhengig av type verksted skal det være enkle forbindelser fra økonomiinnngang for inntransport av materialer, tunge maskiner etc.

Metallverksted, dagens situasjon KHiB

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

Hver av verkstedgruppene er underdelt som følger:

Verkstedgruppe 1

- 6.1.1 Verkstedallmenning
- 6.1.2 Data
- 6.1.3 Video/lyd
- 6.1.4 Foto
- 6.1.5 Silketrykk forberedelse
- 6.1.6 Grafikk
- 6.1.7 Tekstil

Verkstedgruppe 2

- 6.2.1 Verkstedallmenning
- 6.2.2 Prototype
- 6.2.3 Metall
- 6.2.4 Tre
- 6.2.5 Keramikk

Arealsammendrag verksteder

Verkstedgruppe 1:

6.1.1 Verkstedallmenning	45 m ²
6.1.2 Data	234 m ²
6.1.3 Video/lyd	210 m ²
6.1.4 Foto	293 m ²
6.1.5 Silketrykk forberedelse	66 m ²
6.1.6 Grafikk	348 m ²
6.1.7 Tekstil	387 m ²
Sum Verkstedgruppe 1	1583 m ²

Verkstedgruppe 2:

6.2.1 Verkstedallmenning	270 m ²
6.2.2 Prototype	54 m ²
6.2.3 Metall	243 m ²
6.2.4 Tre	342 m ²
6.2.5 Keramikk	375 m ²
Sum Verkstedgruppe 2	1 284 m ²

Sum samlede verksteder 2 867 m²

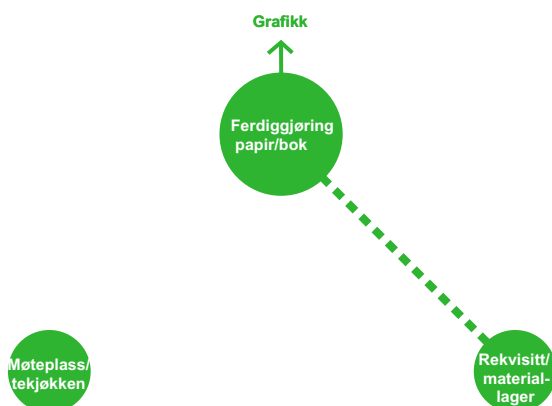
VERKSTEDGRUPPE 1

6.1.1 Verkstedallmenning 1

Verkstedallmenning 1 består av ett rom for ferdiggjøring papirarbeider, skjæring, binding etc.

Nærhetsdiagram verkstedallmenning 1

■ ■ ■ ■ direkte forbindelse

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

6.1.2 Data

Det individuelle dataarbeidet skal normalt utføres på den enkelte students arbeidsplass. Dataverkstedet er betegnelsen på rom som skal brukes til opplæring i bruk av ulike dataverktøy. Opplæringen vil foregå på ulike nivåer og ulikt innen de forskjellige fag. Opplæring i basiskunnskaper vil gjerne foregå i større grupper enn den mer spesialiserte opplæringen som vil skje individuelt eller i mindre grupper.

Dataverkstedet omfatter også rom for samling av avansert utstyr som normalt ikke disponeres daglig av hver enkelt student.

Rom for opplæring og rom for annet utstyr er identiske rom med identiske funksjonskrav. De programmerte rommene er derfor ikke nærmere spesifisert, men kan disponeres etter skolens til enhver tid aktuelle behov.

Printshop er et rom hvor det foregår en overgang fra det digitale til det analoge – enten det skrives ut på papir, film, tekstil eller materialer ment for overføring til eksempelvis keramikk, tre, glass etc. Rommene bør ha direkte forbindelse med verkstedallmenningen for endelig ferdiggjøring.

Dataverkstedet består dessuten av nødvendige lager, datateknisk rom (server) og kontor for egen verksmester med mulighet for enkelte reparasjoner av relevant utstyr.

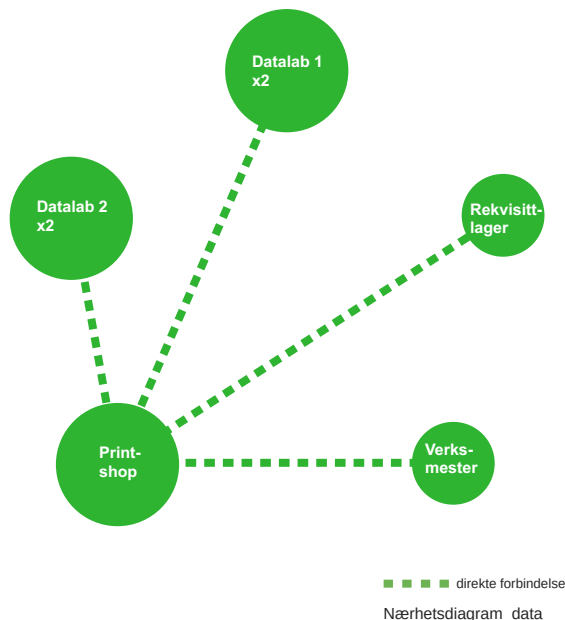
Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Dagslys: Skal ha dagslys
- Elektro: Tilførsel utstyr.
- Ventilasjon: Dimensjonert for å ivareta stor varmeavgivelse. Tiltak for å motvirke eventuelt tørr luft.
- Overflater: Antistatisk gulvbelegg. Mulighet for opphenging av arbeider på vegg.

6.1.3 Video/lyd

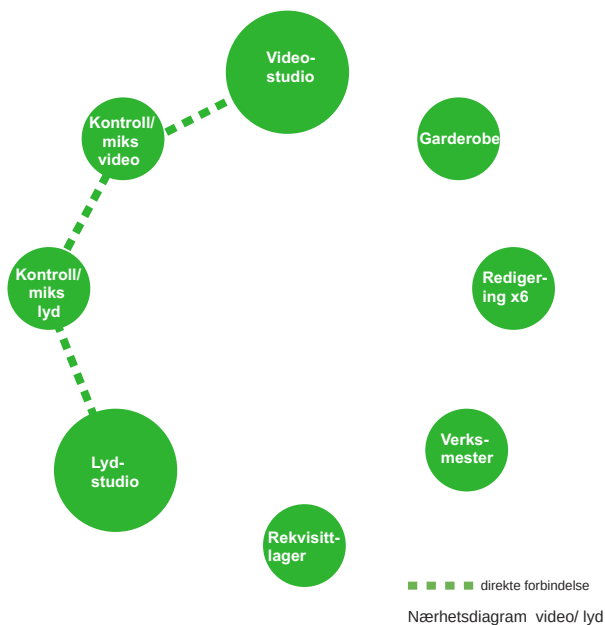
Verksted for opplæring i bruk av videoutstyr for opptak og for bearbeiding av videoopptak som et verktøy for kunstnerisk produksjon. Verkstedet består av studio for videoopptak og studio for lydopptak med separate kontrollrom og 6 redigeringsrom, samt lager og kontor for verksmester.

Studioene forutsettes bygget og utstyrt som et profesjonelt studio for opptak av bilde og lyd. Det stilles høye krav til akustisk regulering i rommet,

Datalab, dagens situasjon
KHIB

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

og til støyisolering mellom studio og mot andre rom og mulige støykilder i nærheten. Kontrollrommene må være delt for å kunne jobbe med et lyd- og et videoprojekt samtidig, men må ligge ved siden av hverandre slik at det er mulig å jobbe sammen.

Til studioene anbefales etablert garderobe med dusj og toalett.

Supplerende romkrav videostudio (ref. romskjema):

- Netto takhøyde: 8 m
- Ikke krav til dagslys
- Lys : Tilpasset allmennbelysning. Rigg med studiobelysning. Store strømmengder.
- Elektro: 3 fas. Spesielle krav til belysningsutstyr.
- Ventilasjon: Stor varmeutvikling – kjøling. Særlige krav til støydemping/lav lufthastighet.
- Vann og avløp: Håndvask/arbeidsvask i studio.
- Trykkluft.
- Overflater: Det er behov for absorberende veggflater. Det skal tas akustiske hensyn for å oppnå den etterklangstid som ønskes. Antistatisk gulvbelegg.
- Annet: Lydisolerende glass mot studio og lydisolerende dører.

Supplerende romkrav kontrollrom (ref. romskjema):

- Ikke krav til dagslys
- Elektro: 3 fas. Tilpasset utstyr for opptak og bearbeiding av lyd.
- Ventilasjon: Særlige krav til støydemping/lav lufthastighet.
- Overflater: Det er behov for absorberende veggflater tilpasset avlytting. Det skal tas akustiske hensyn for å oppnå den etterklangstid som ønskes.
- Annet: Lydisolerende glass mot kontrollrom og lydisolerende dører.

Supplerende romkrav lydstudio (ref. romskjema):

- Ikke krav til dagslys
- Elektro: 3 fas. Tilpasset utstyr for opptak og bearbeiding av lyd.
- Ventilasjon: Særlige krav til støydemping/lav lufthastighet.
- Overflater: Det er behov for absorberende veggflater tilpasset avlytting. Det skal tas akustiske hensyn for å oppnå den etterklangstid som ønskes.
- Annet: Glass mot studio og lydstudio. Høye krav til lydisolering.

Supplerende romkrav redigeringsrom (ref. romskjema):

- Elektro: Behov for mange uttak. Spenningsvern.

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

- Vann og avløp: Håndvask i eller nær alle rom.
- Overflater: Antistatisk gulvbelegg.

6.1.4 Foto

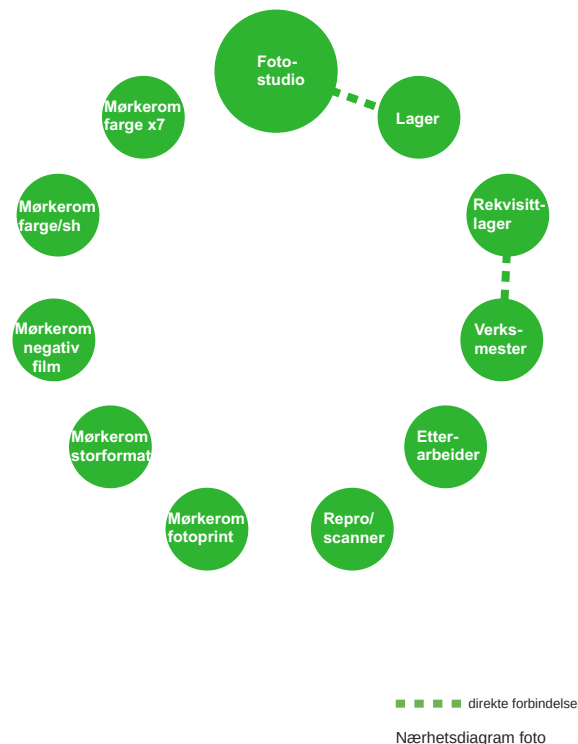
Verksteder for foto omfatter fotostudio og rom for bearbeiding og produksjon av foto og mørkerom av ulik størrelse, som er egnet for undervisning i grupper og for personer som arbeider spesialisert alene. Til fotoverkstedet hører også eget rom for arbeider og tilretteleggelse; beskjæring av bilder etc. Funksjonen må ligge direkte tilknyttet mørkerommene og kan ikke inkluderes i verkstedallmenningen.

Supplerende romkrav fotostudio (ref. romskjema):

- Stor takhøyde.
- Dagslys: Nordvendt. Overlys og en langvegg (må kunne blendes)
- Lys : Rigg for fotostudiobelysning
- Elektro: 3-fas. Sore strømmengder
- Vann og avløp: Hånd-/ arbeidsvask. Sluk
- Overflater: Det er behov for rene veggflater. Antistatisk gulvbelegg
- Annet: Mulighet for lystett deling av rommet i to like deler. To møtende vegger skal ha kantløs overgang mellom vegg og gulv, og mellom vegg og vegg, dvs. kvartsirkelovergang. Trapp opp til smalt galleri på to av veggene for atkomst til oppheng for papir. Galleri/ bro midt i studio, 3 m over gulvet, som gir mulighet for fotografering ovenfra i begge retninger, også fra broen mulighet for å fotograferer rett ovenfra (et slags stupebrett, eller luke i gulvet). Lysrigg i tak – kontrollpanel. Sikringsskap for dette rommet må være tilgjengelig for brukerne.

Supplerende romkrav mørkerom/repro (ref. romskjema):

- Ikke dagslys
- Lys : Mørkeromsbelysning i mørkerommene, dagslysarmatur i de andre.
- Elektro: Tilførsel til utstyr. Varsellamper
- Ventilasjon: Spesialavtrekk for avtrekk av gasser
- Vann og avløp: Spesialtilpassede arbeidsvasker/ håndvask og sluk i alle rom. Eget renseanlegg og kontrollert vanntemperatur. Spesielt avløpssystem for brukte kjemikalier til tank ute
- Overflater: Antistatisk gulvbelegg. Motstand mot fotokjemikalier. Mørkerom med tilrettelagt lengde og veggflate for å kopiere store bilder
- Annet: Spesielle mørkeromsdører/ lyssluser. Vasker, fremkallingskar i syrefast plast, benker. Studentene må ha forsvarlig mulighet for oppbevaring av kjemikalier.

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

6.1.5 Silketrykk forberedelse

Verkstedet består av ulike spesialrom for forberedelse silketrykk(rammer), og er felles for de øvrige verkstedenes silketrykksbehov, primært grafikk, tekstil og keramikk. Selve trykkingen skjer på respektive verksteder. Direkte forbindelse til grafikk. Lett tilgjengelighet keramikk og tekstil.

Supplerende romkrav spesialrom (ref. romskjema):

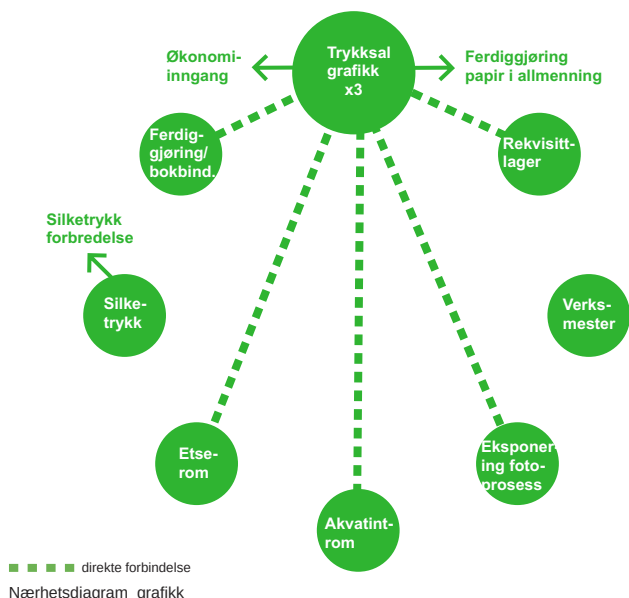
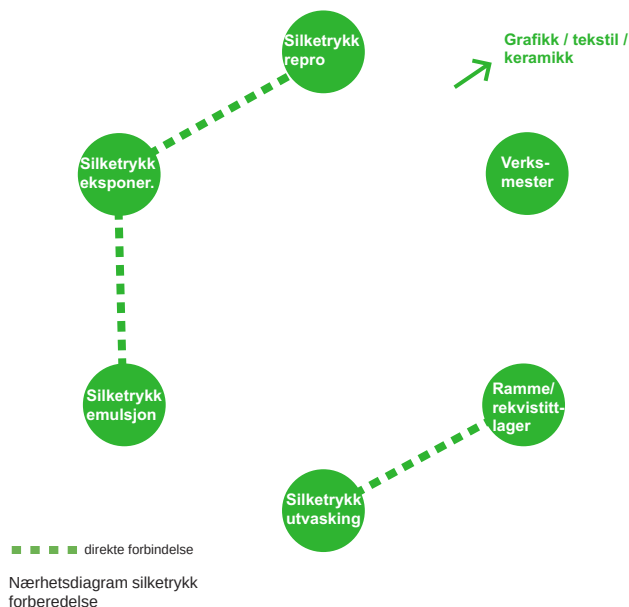
- Ikke dagslys
- Lys : Mørkeromsbelysning
- Elektro: Tilførsel til utstyr. Varsellamper
- Ventilasjon: Spesialavtrekk i mørkerom for avtrekk av gasser
- Vann og avløp: Spesialtilpassede arbeidsvasker/ håndvask og sluk i alle rom. Eget renseanlegg og kontrollert vanntemperatur. Spesielt avløpsystem for brukte kjemikalier til tank ute
- Overflater: Antistatisk gulvbelegg. Motstand mot fotokjemikalier.
- Annet: Vasker, fremkallingskar i syrefast plast, benker

6.1.6 Grafikk

Verksted for grafikk omfatter utstyr for tradisjonelle og nye grafiske teknikker. Trykkt teknikker omfatter høytrykk, dytrykk, litografi og silketrykk, og foregår i flere større rom. Forberedelse skjer i mindre rom. Verkstedet har mange tunge, faste tekniske installasjoner. Behov for nærhet mellom verksted og individuelle arbeidsplasser. Grafikkverksted skal også ha enkel tilgjengelighet for stort sambruk mot forberedelse silketrykk, foto, dataverksted og video/ lyd. Grafikkverksted må være på bakkeplan med enkle forbindelser utenfra / fra økonomiinngang.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Dagslys: vindusflate 1/5 av gulvflate. Skjermet mot sollys
- Lys: Allmennbelysning, tilpasset arbeidslys. Mørkeromsbelysning i enkelte rom. (eksponering, etserom, akvatintrom)
- Elektro: Spesielle krav maskiner. 3 fas
- Ventilasjon: Individuelle spesialavtrekk for avtrekk av tunge og lette gasser, kjemikalieskap og syrebad
- Vann og avløp: Arbeidsvasker/ spesialvasker. Sluk. Nøddusj ved etserom. Steinslipping, rammespyling.
- Overflater: Gulvbelegg høyeste motstandsklasse. Syrefast
- Annet: Mellom de tre trykksalene må det være

Grafikkverksted, dagens situasjon KHIB

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

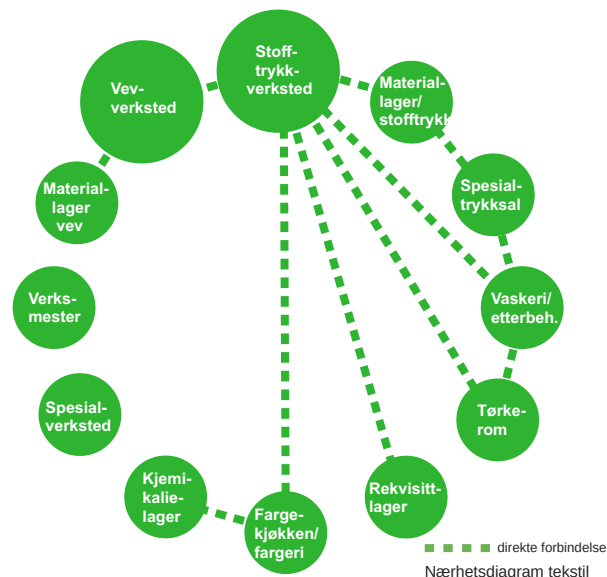
direkte gjennomgang, med dører store nok for å flytte maskiner. Dørene fungerer også som skjerming mellom rommene ved undervisning ulike grupper. Vasker og kar, dels syrefast stål, dels syrefast plast. Arbeidsbenk for syrebad med innebygget ventilasjon. Slamavskiller fra steinsliper. Sterk korrosjon i rom med syrebad. Lagring av brannfarlige væsker klasse A og B. Propangass med eksplosjonssikker hette 6 kg.

6.1.7 Tekstil

Tekstilverkstedene omfatter verksteder for veving, stofftrykk, farging og rom for etterbehandling. Verkstedet skal ha stor nærhet til foreberedelse silketrykk og dataverksted. Verkstedrommene er delt i to hovedgrupper, en knyttet til stofftrykk med tilhørende våtrom og lager, den andre knyttet til vev og lager. Et rom skal være et spesialverksted med nærhet både til vev og stofftrykkverkstedene. Det er behov for nærhet mellom verksteder og individuelle arbeidsplasser.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Elektro: Tilpasset krav til maskiner. 3 fas
- Ventilasjon: Spesialavtrekk bl.a. fra oppbevaringskap for kjemikalier på fargekjøkken og fra dampklokke
- Vann og avløp: Kontrollert temperatur. Sluk i gulv
- Overflater: Gulvbelegg høyeste motstandsklasse
- Annet: Store kar og vasker. Syrefast. Propangass til kokekar for garnfarging etc. Lagring for fat for vannglass – 200 l – 350 kg. Romløsningen må gi hensiktsmessig plass til tørking av store tekstiler. Store bord på stofftrykkverksted.

Stofftrykkverksted tekstil, dagens situasjon KHiB

Fargekjøkken tekstil, dagens situasjon KHiB

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

VERKSTEDGRUPPE 2

6.2.1 Verkstedallmenning 2

Fellesverksted i ett stort rom med ulike maskiner, primært for tre, med lav sikkerhets- og kompetanseterskel. I tillegg kommer eget lakkrom med tilhørende rom for avdunsting, samt kontor egen verksmester/ assistent og rekvisittlager. Verkstedallmenningen skal ha direkte atkomst utenfra, samt enkel tilgjengelighet til materiallagre for tre og metall.

Til verkstedallmenningen er knyttet egen garderobe m/ dusj og toalett for de grove verkstedene: Metall, tre og keramikk.

6.2.2 Prototype

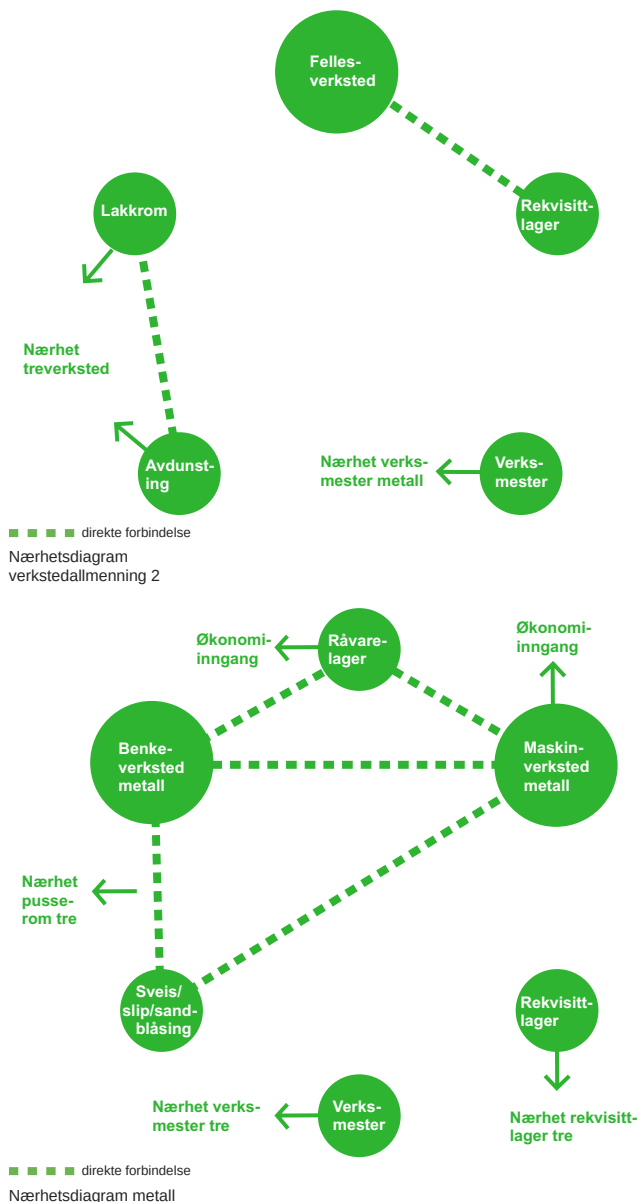
Eget rom avsatt for egne eksperimenter bl.a. med mulig CAD/ CAM maskiner. Krav til enkel tilgjengelighet utenfra og 3-fas elektro.

6.2.3 Metall

Metallverksted nyttes til grove arbeider i metall for modeller, installasjoner og konstruksjonsarbeider og er delt i 3 hovedrom; maskinverksted, benkeverksted og sveis/slip. I tillegg kommer kontor for egen verksmester, samt rekvisitt-/småvarelager. Verkstedet må ligge på bakkeplan med direkte atkomst utenfra. Råvarelageret skal lagre store lengder og i en viss høyde. Det må være plass til egnede hyller som gjør at man enkelt bl.a. kan trekke ut plater. Store krav til nyttelast. Lydisolert dør m/glass mellom verksmester og maskinverksted av hensyn til nødvendig overvåkning.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Elektro: Spesielle krav maskiner. 3 fas
- Ventilasjon: Avtrekk røygasser fra smie og fra metallstøp. Fleksibelt spesialavtrekk for avtrekk av tunge og lette gasser, sveising m.m.
- Vann og avløp: Arbeidsvasker/ håndvasker
- Trykkluft: Alle arbeidsplasser og til sandblåser-kabinett (krever stor kapasitet)
- Overflater: Gulvbelegg høyeste motstandsklasse. Fliser
- Annet: Tiltak for lyddemping. Oppbevaring av sveisegass.

Metallverksted, dagens
situasjon KHIB

6.2.4 Tre

Treverkstedet nyttes til både grov bearbeidelse og finarbeidning av detaljer i tre og plast for modeller, installasjoner og konstruksjoner, og er delt i 2 hovedrom; maskinverksted og benkeverksted. I tillegg kommer et pusserom med spesielt avsug, samt kontor for egen verksmester, rekvisitt-/ småvarelager og råvarelager. Verkstedet må ligge på bakkeplan med direkte atkomst utenfra. Råvarelageret skal lagre store lengder og i en viss høyde. Det må være plass til egnede hyller som gjør at man enkelt bl.a. kan trekke ut plater. Store krav til nyttelast.

Maskinverkstedet må ha en lengde på 15m da emner på standard lengde 6m skal føres gjennom maskinene. Lydisolert dør m/glass mellom verksmester og maskinverksted av hensyn til nødvendig overvåkning.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

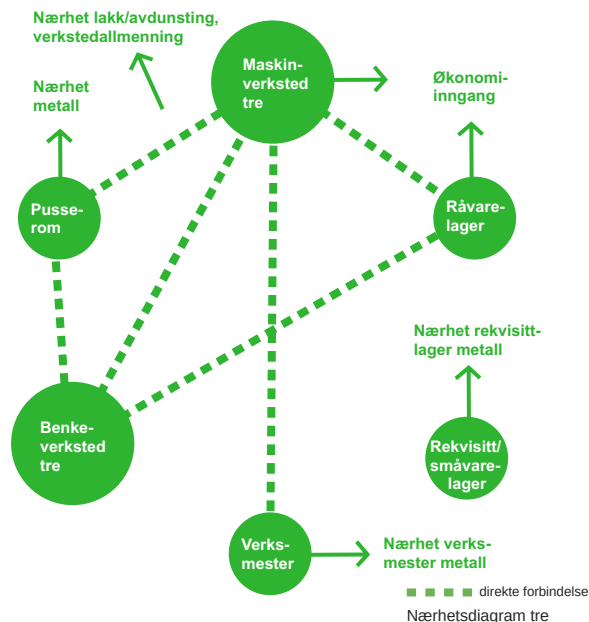
- Elektro: Spesielle krav maskiner. 3 fas
- Ventilasjon: Sponavsug fra alle maskiner. Avtrekk for avgasser
- Vann og avløp: Arbeidsvasker/ håndvasker
- Trykkluft: Alle arbeidsplasser for håndverktøy og til sprøytelakkering
- Overflater: Tregulv
- Annet: Tiltak for lyddemping. Sponavsug – filteranlegg og sponcontainer legges på utsiden av bygget. Fri høyde ca 6m. Container må kunne hentes med lastebil.

6.2.5 Keramikk

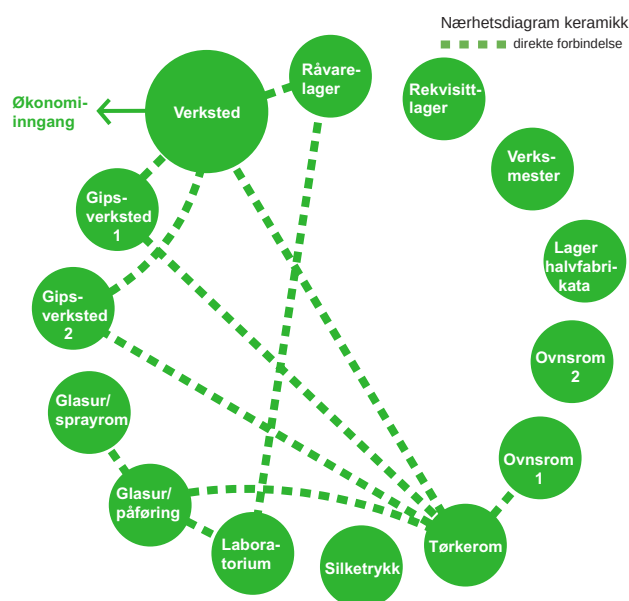
Arealet skal omfatte verksted for arbeid med leire og gips og inkludere innvendige elektrisk og gassfyrte ovner, og ovnshus (takoverbygg) utenfor bygningen for fyring med ved og gass. Verkstedet omfatter egne rom for silketrykk, gips, glasur og leireelting. Til verkstedet er knyttet et eget laboratorium for blanding av glasurer etc. Foruten kontor for egen verksmester skal bygges lagre både for rekvisitter, råvarer og halvfabrikata. Verkstedet skal ligge på bakkeplan med direkte atkomst utenfra. Krav til store nyttelaster. Det er samtidig behov for stor nærhet mellom verksted og individuelle arbeidsplasser. Verkstedet skal også ha enkel tilgjengelighet mot forberedelse silketrykk, dataverksted, prototypeverksted og verkstedallmenning 2.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Elektro: Spesielle krav maskiner/ keramikkovner. 3 fas.

Treverksted, dagens situasjon KHiB

Keramikkverksted, dagens
situasjon KHiB

3.6 ROMGRUPPE 6: VERKSTEDER

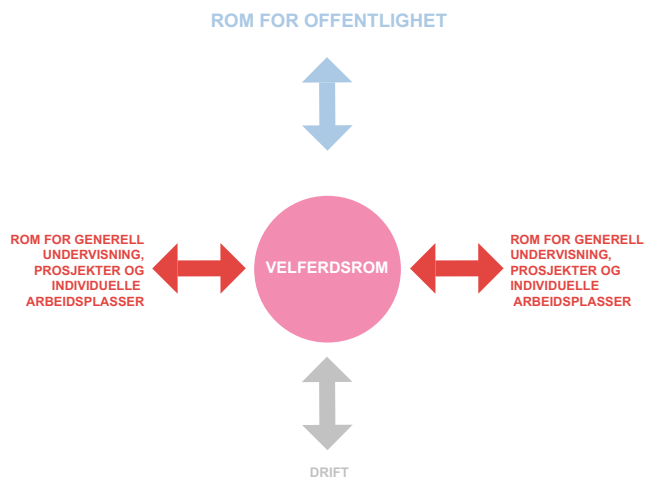
- Ventilasjon: Avtrekk brenngass ovner. Spesialavtrekk for åpent arbeid, fra glasur sprøyteskap og fra kjemikalieskap i glasurrom. Fleksible avtrekk fra gipsrom
- Vann og avløp: Arbeidsvasker/ håndvasker. Sluk i alle gulv. Store gipsutskiller på alle avløp.
- Overflater: Gulvbelegg høyeste motstandsklasse. Fliser
- Annet: Ovner. Sprøyteskap for glasur. Oppbevaring av gass til ovn. Enkel tilgang til ovner under halvtak utendørs.

3.7 ROMGRUPPE 7: VELFERDSROM

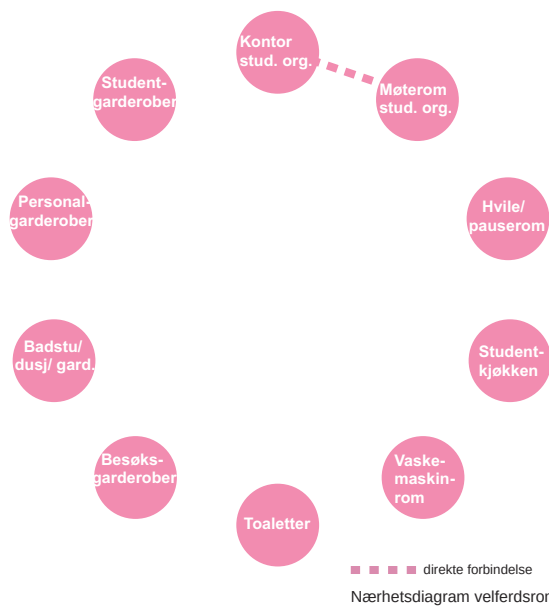
Romgruppen inkluderer kontor og møterom m/ studentkjøkken for studentorganisasjonen, samt ulike velferdsrom for studenter, ansatte og besøkende. Badstu/ dusj/ garderobe skal ha enkel tilgjengelighet for alle brukere. Ved vestibylen plasseres toalettanlegg, samt besøksgarderobe. Øvrige garderober og toaletter plasseres i forbindelse med hvile- og møteplasser rundt i anlegget.

Supplerende romkrav (ref. romskjema):

- Ordinært dagslys i studentkontor, møterom og hvileplasser. Øvrige rom uten krav til dagslys
- Vann og avløp: Sluk i dusj, garderobe, vaskemaskinrom m.m.
- Overflater: Gulvbelegg tilpasset bruk.

Overordnet flytdiagram velferdsrom

3.7 ROMGRUPPE 7: VELFERDSROM

ROM ID	ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN FRI HØYDE	DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKILTE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKILTE KRAV NYTTELAST	SÆRSKILTE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKILTE KRAV ELEKTRO	TILKOBLT TRYKKLUFT	MERKNADER
7.0	VELFERDSROM														
	Kontor stud.org.	9		1	9	x									
	Møterom stud. Org.	18	12	1	18	x	x								
	Studentkjøkken									x	x				Inngår 17% tilleggsareal
	Vaskemaskinrom									x	x				Inngår 17% tilleggsareal
	Personalgarderober										x				Inngår 17% tilleggsareal
	Studentgarderober										x				Inngår 17% tilleggsareal
	Besøksgarderober										x				Inngår 17% tilleggsareal
	Hvile/pauserom					x									Inngår 17% tilleggsareal
	Toaletter									x	x				Inngår 17% tilleggsareal
	Badstu/dusj/garderober									x	x				Inngår 17% tilleggsareal. Separat anlegg for verksmestere.
	SUM				27										

3.8 ROMGRUPPE 8: ANDRE DRIFTS- ROM

Driftsavdelingen skal bestå av kontorer for ansatte, et driftsverksted og varemottak. Det er også medtatt driftskontor for huseier. Det er medtatt rengjøringsentral m/moppevask, lager for rengjøringsmateriell, samt personalrom for rengjøringspersonalet. Til driftsavdelingen hører også varemottak og avfallshåndtering. Til avdelingen hører også ett sentrallager for felles utstyr; møbler etc. Rundt i anlegget skal spres 4 mindre lagre for midlertidig lagring av prosjekter under arbeid etc. Med unntak av prosjektlagrene skal driftsavdelingen ligge samlet sentralt i anlegget og med direkte atkomst fra økonomigård. Her ligger også driftsavdelingens lagre:

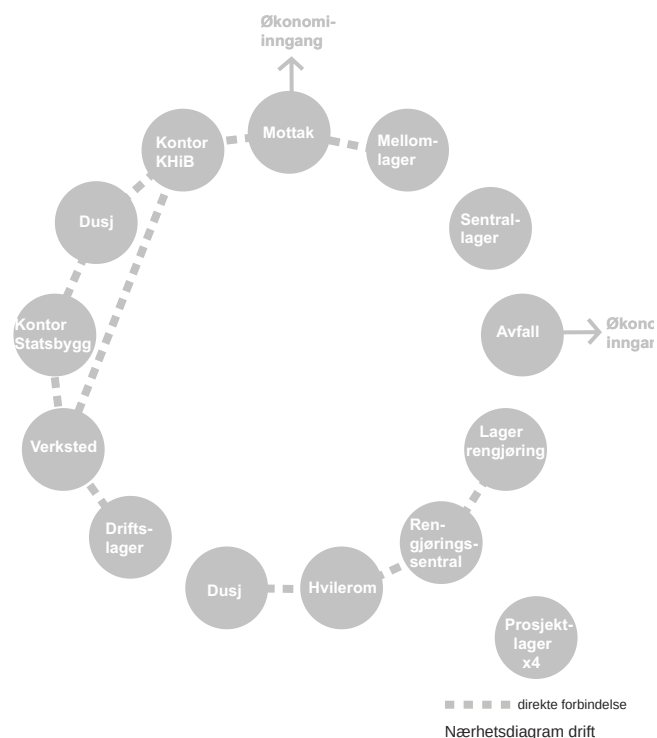
- Driftslager; i tilknytning til verksted, der drift lagrer saker som lysrør, reservedeler, gressklipper etc.
- Sentrallager; lager for fellesutstyr; møbler, reoler, plater, hyller, maskiner etc. Pallelagring m/evnt. truck.
- Mellomlager; i tilknytning til varemottak. Det er behov for lagerplass i forbindelse med mottak til varer som skal utleveres til ulike avdelinger/seksjoner.

Supplerende romkrav ref. romskjema):

- Ventilasjon: Spesialavtrekk/ luftet avfall
- Vann og avløp: Sluk i driftsverksted, rengjøringsrom og dusj
- Trykkluft: Driftsteknisk verksted
- Overflater: Gulvbelegg middels og høy motstandsklasse. Syrebestandig
- Annet: Utstyr for rengjøringsrom/ -stasjoner.

Overordnet flytdiagram drift

3.8 ROMGRUPPE 8: ANDRE DRIFTS- ROM

ROM ID	ROMKATEGORI	NETTOAREAL ENHET/ROM	KAPASITET maks.personer	ANTALL ENHETER/ROM	SUM NETTOAREAL	MIN.FRI HØYDE	DAGSLYS	DAGSLYSKONTROLL/KAN MØRKELEGGES	SÆRSKILTE KRAV LYD/AKUSTIKK	SÆRSKILTE KRAV NYTTELAST	SÆRSKILTE KRAV VENTILASJON	VANN/AVLØP	SÆRSKILTE KRAV ELEKTRO	TILKOBLT TRYKKLUFT	MERKNADER
8.0	DRIFTSROM														
	Driftsleder Statsbygg	18	2	1	18		x								
	Driftsleder KHiB	18	2	1	18										
	Driftsteknisk verksted	36		1	36	4	x		x		x	x	x	x	Felles for Statsbygg/KHiB
	Dusj/garderobe										x	x			Inngår 17% tilleggsareal
	Varemottak					6			x	x	x				Inngår 17% tilleggsareal. Store porter.
	Avfallsrom					4			x	x	x				Inngår 17% tilleggsareal. Store porter.
	Server									x		x			inngår B/N faktor
	Printrom									x		x			spredt rundt i bygningen. Maks gangavstand 2 min. Inngår B/N faktor
	Driftslager	18		1	0	4		x		x					Inngår 17% tilleggsareal
	Mellomlager	36		1	0	4		x		x					Inngår 17% tilleggsareal
	Sentrallager	144		1	0			x		x					Inngår 17% tilleggsareal
	Prosjektlager	36		4				x							Inngår 17% tilleggsareal. Spredt rundt i bygningen
	Rengjøringsentral									x	x				Inngår 17% tilleggsareal
	Lager rengjøring							x							Inngår 17% tilleggsareal
	Hvil/opphold rengjøring						x				x				Inngår 17% tilleggsareal
	Dusj/garderobe rengjøring									x	x				Inngår 17% tilleggsareal
	SUM				72										

3.9 UTEAREALER

Prosjektarealer o.l.

Kunsthøgskolen skal ha uteareal i tilknytning til bygget. Dette arealet skal dekke funksjoner så som:

- Rekreasjonsområde i tilknytning til kantinen, med gode sol- og utsiktsforhold
- Plass for prosjektarbeid ute
- Plass for bearbeiding av tre, metall, stein o.l. i tilknytning til verkstedsarealene for slike funksjoner
- Keramikkbrenning i ovner for vedfyring eller gass
- Visningsareal for kunstneriske arbeider i tilknytning til galleriet
- Arenaer for annen kunstnerisk virksomhet.

Deler av disse utearealene skal ha mulighet for permanent eller periodevis skjerming for innsyn og takoverdekning.

Parkering

Parkering for privatbil skal ivaretas i henhold til gjeldende parkeringsnorm for Bergen. Tomta antas å defineres innunder sone B; god tilgjengelighet for bil og kollektivtransport. For Kunsthøgskolen betyr det 0,03 parkeringsplass pr. student (300); 9 plasser, og 0,3 parkeringsplasser pr. ansatt (124); 38 plasser, til sammen 47 plasser + besøkende. Tilsammen 60 plasser. Det skal ivaretas minimum 0,3 parkeringsplasser for sykkel pr. student/ ansatt (424); 130 plasser. For å oppmuntre til bruk av sykkel bør KHiB tilby gode muligheter for sykkelparkering, gjerne utover eventuelle faste normer, samt sørge for at syklene står trygt i forhold til tyveri og værforhold.

Parkeringskapasiteten forutsettes avklart nærmere som del av reguleringsfasen.

Økonomiadamkomst

Det må dimensjoneres tilstrekkelig plass for varelevering, utstillingsmottak etc. (økonomigård) Økonomigården må organiseres slik at den ivaretar hensetting av containere etc, uten å hindre manøvrering av store kjøretøy. Videre transportmuligheter innover i skoleanlegget ivaretas gjennom store porter. Økonomigården må stenges for allmenn tilgjengelighet utenfra med låsbare porter. Tilgjengelighet i forhold til varelevering, mottak(økonomi innganger), avfallssortering, o.l. må ikke kunne hindres av f.eks.feilparkerte biler. Sånn sett bør parkering og økonomigård holdes atskilt.

Avfall

Som del av økonomigården skal ivaretas nødvendig plass for avfallshåndtering med kildesortering, komprimeringsutstyr for papp etc, midlertidig oppbevaring stort avfall; møbler etc., samt spesialavfall for kjemikalier, gass med avfallsdunker. Plass for kjøretøy som foretar tømning må ivaretas.

Keramikkbrenning ute, KHiB 1973